

¡Qué chévere! – Opas Perun elämysmatkailuun

Janika Korpela

Tekijä Janika Korpela	
Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko ¡Qué chévere! – Opas Perun elämysmatkailuun	Sivu- ja liitesivumäärä 32 + 31
<p>Tämän produktityyppisen eli toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on koota informatiivinen, kompakti ja käyttäjäystävällinen elämysmatkailuun keskittyvä Perun kohdeopas suomalaiselle omatoimimatkailijalle. Elämysmatkailulla tarkoitetaan opinnäytetyössä erityisesti kohteita, jotka poikkeavat ainutlaatuisuudellaan; muuan muassa sillä, että ne ovat aistikokemuksellisesti merkityksellisiä tai ainutlaatuisia siksi, että ne ovat löydettävissä ainoastaan paikallisten vinkkien avulla.</p> <p>Työn tarpeellisuutta perustellaan siis tiiviin informaation tarjoamisena, mikä tarjoaa matkailijoille mahdollisuuden tehokkaaseen tiedonhakuun sekä palvelee matkailualan toimijoiden työskentelyä.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin toimeksiantona kaukomatkatoimisto Aventuralle, sillä se keskittyy suomalaisille matkailijoille kohdennettuun laadukkaaseen kaukomatkailuun ja Peru on yksi sen suosituista kohteista.</p> <p>Tutkimusongelmaksi muodostui olemassa olevien Perun matkaoppaiden raskas sekä liiankin kattava tietopohja ja kompaktien elämysmatkailuun keskittyvien matkaoppaiden puuttuminen. Matkan suunnittelu on markkinoilta löytyvien oppaiden kanssa aikaa vievää ja kohdemaan vaihtoehtoisia parhaita paloja on työstä löytää. Tämän vuoksi opinnäytetyö keskittyy koostamaan elämysmatkailun mielenkiintoisimmat ja laadukkaat kohteet tiiviiseen pakettiin. Lisäksi opas on jaettu kolmeen eri osuuteen sen maantieteellisten alueiden perusteella, mikä helpottaa ja nopeuttaa matkan- ja ajankäytön suunnittelua kohdemaassa.</p> <p>Opinnäytetyö koostuu sekä teoria- että produktiosuudesta, jossa teoreettinen viitekehys syventyy elämysmatkailuun ja konteksti keskittyy Perun matkaoppaaseen. Teoriaosuus avaa elämysmatkailua; elämystä käsitteenä sekä Perua matkailumaana. Tämän tueksi toteutettiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tiedonkeruuta varten laadittiin Webropol-kysely, jotta matkaoppaan sisältöä täydentäisi kirjoittajan omien kokemusten lisäksi joukko Perussa matkanneita havainnoijia; kysely lähetettiin suomalaisille ja perulaisille Perussa asuville tai siellä vieraille henkilöille sosiaalisen median välityksellä.</p> <p>Produktiosuudella puolestaan tarkoitetaan itse matkaopasta, johon elämysmatkailuun liittyvä informaatio on koottu suomeksi käyttäjäystävälliseen; tiiviiseen ja helppolukuiseen muotoon. Perun elämysmatkailuun keskittyvän oppaan tieto pohjautuu teoriaosuuden lisäksi lukuisiin kirjallisiin sekä sähköisiin lähteisiin, kuten ajankohtaisiin Perun matkailijoiden blogikirjoituksiin.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena tietoisuuteen nousi runsaasti eri kohdevinkkejä Perussa. Elämyksellisten kokemusten selitykseksi nousivat pääosassa erilaisuus ja hämmästyttävyys, itsensä ylittäminen sekä aistielämykset. Suosituimmat elämyskohteet Perussa liittyivät luontoon tai aktiviteetteihin.</p>	

Tutkimus osoitti, että Peru näyttäytyi suurimmalle osalle siellä matkanneista positiivisesti yllättävällä tavalla varsinkin monimuotoisuuden ja luontokohteiden osalta. Tämän voidaan tukea oppaan tarvetta siinä mielessä, että se kokoaa Perun monimuotoisuutta ja elämyksellisiä luontokohteita tukevia matkakohteita ja vinkkejä yksiin kansiin.

Asiasanat

Elämysmatkailu, elämys, Peru, matkaopas

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Matkatoimisto Aventura	3
3	Peru	4
3.1	Peru matkakohteena	4
3.2	Vetovoima	5
3.3	Saavutettavuus	5
3.4	Palvelutarjonta	6
4	Elämysmatkailu	7
4.1	Määritelmiä	7
4.2	Elämyskolmio	8
4.3	Elämyksen elementit	8
4.4	Kokemuksen tasot	10
5	Produktin eteneminen	12
5.1	Konstrukttiivinen tutkimus	12
5.1.1	Tutkimusmenetelmät	13
5.1.2	Aineistonkeruu	14
5.1.3	Omaehtainen kokemus	15
5.2	Produktin suunnittelu	15
5.3	Produktin toteutus	16
6	Tutkimustulokset	19
6.1	Kyselyn tulokset	19
6.1.1	Vastaajien taustatieto	19
6.1.2	Mainitut elämykset	21
6.1.3	Mieleepainuvimmat elämykset	22
6.1.4	Yllättävät asiat Perusta	23
6.2	Tutkimuksen luotettavuus	24
7	Johtopäätökset ja kehitysehdotukset	26
	Lähteet	29
	Kuvalähteet	32
	Liitteet	33
	Liite 1. Suomenkielinen kyselylomake	33
	Liite 2. Espanjankielinen kyselylomake	38
	Liite 3. Opas Perun elämysmatkailuun	43

1 Johdanto

Nykyajan matkailijat etsivät elämyksiä – elämyksiä, jotka yksilöivät kunkin matkan ja jäävät muistoihin. Matkailuelämyksen syntyminen koostuu monesta tekijästä, joista yksi elämyksellisyyden olennainen elementti on yllättävyys. Elämykseksi tarkoitettun esineen, kohteen, tapahtuman tai palvelun tulee pystyä viettelemään asiakas epätavanomaisuudella, alkuperäisyydellä, esteettisellä puoleensavetävyydellä ja viehättävyydellä. Matkailu on erilaisuuden kohtaamista, johon voi liittyä tunne itsensä ylittämisestä tai siirtyminen tutusta ja turvallisesta uuteen ja erilaiseen. Toisaalta myös tuotteen tuttuus saa ihmisen huomion kiinnittymään johonkin itsensä ulkopuoliseen. Tärkeää on, että kohde tai muu elämykseksi tarkoitettu on huomattu ja elämys jää mieleen. (Eskelinen 2011, 2; Pine & Gilmore 1999, 8-15; Tarssanen 2009, 6-7.)

Opinnäytetyön tavoitteena on koota uudenaikainen, kompakti sekä käyttäjäystävällinen Perun kohdeopas suomalaiselle omatoimimatkailijalle. Sen on tarkoitus helpottaa ja nopeuttaa matkaa suunnittelevia löytämään Perun parhaat palat ja ennen kaikkea tekemään matkasta elämyksellisen. Opas keskittyy pääasiassa ei-tunnettujen matkakohteiden esittelyyn sekä lisäksi ravintola-, hotelli- ja tapahtumavinkkeihin. Uudenaikaisella ja käyttäjäystävällisellä tarkoitetaan tarkoituksenmukaista ja helppolukuista otetta; kohdemaan faktatietojen luettelemisen sijaan keskitytään pieniin, salaisiin sekä usein vain paikallisten tuntemiin vinkkeihin, joita tavanomaisista oppaista harvoin löytää. Kuten perulaiset itse ilmaisevat ihastuksensa, opinnäytetyön nimessä mainittu ilmaisu ¡Qué chévere! – tarkoittaa paikallisten suosimaa yleistä ilmaisua ”Kuinka siistiä!”.

Idea opinnäytetyöhön syntyi kirjoittajan omasta kokemuksesta; viiden kuukauden vaihtoopiskelujaksosta Etelä-Amerikassa, Perussa. Matkailijan oma kiinnostus ohjasi tutustumaan erityisesti paikallisten suosittelemiin kohteisiin sekä seikkailuun myös tuntemattomassa. Perussa matkaillessa kirjoittaja huomasi, että joskus mieleenpainuvimmat kohteet löytyvät silloin, kuin niitä vähiten osasi odottaa. Näin ollen opinnäytetyön lähtökohtana oli alusta alkaen elämysmatkailu. Lisäksi kiinnostus Latinalaiseen Amerikkaan sekä halu lisätä suomalaisten tietoisuutta Perun monimuotoisuudesta matkailumaana vahvisti opinnäytetyön ideaa. Ajatus matkaoppaan kokoamisesta kiehtoi lisäksi niin Helena Petäjiston kirjojen kuin Mondo-oppaidenkin inspiroivasta sisällöstä.

Opinnäytetyö jakautuu teoria- ja produktiosuuteen. Teoriaosuudessa käsitellään elämysmatkailua ja Perua matkailumaana, lisäksi kerrotaan projektin etenemisestä sekä tutkimustuloksista. Tiedonkeruuta varten toteutettiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus Webropol-kyselyn muodossa. Kyselyn tavoitteena oli selvittää mieleenpainuvia, elämyk-

sellisiä kohteita ja aktiviteetteja Perussa sekä löytää erityisesti vähemmän tunnettuja Perun matkailun helmiä. Kysely lähetettiin yhteensä 35:lle suomalaiselle ja perulaiselle Perussa asuville tai siellä vierailleille henkilöille sosiaalisen median välityksellä. Kysely oli auki internetissä viikon ajan ja vastauksia siihen ehti kertyä 13.

Produktiosuudella puolestaan tarkoitetaan itse matkaopasta ja tarkemmin sen kirjallista sisältöä, joka pohjautuu sekä opinnäytetyön teoriaosuuteen että lukuisiin muihin kirjallisiin sekä sähköisiin lähteisiin.

2 Matkatoimisto Aventura

Opinnäytetyö on toteutettu toimeksiantona kaukomatkatoimisto Aventuralle, joka on Helsingissä sijaitseva kaukomatkoihin erikoistunut asiantunteva, palveleva ja suomalainen matkatoimisto. Vuonna 2000 perustettu kasvava ja kehittyvä yritys tarjoaa seikkailumatkojen ohella myös luonto- ja kulttuurikiertomatkoja sekä aktiviteettilomia. Yhtiö korostaa eettistä matkailua ja tuottaa kaikki matkansa itse. Sen tavoitteena on luoda elämyksiä ja viiedä matkailijoita hieman kauemmaksi perinteisiltä turistipoluilta. (Matkatoimisto Aventura 2015a.)

Aventuran asiakassegmentti on laaja ja vaihteleva kohteesta riippuen. Etenkin vaellusmatkoilla on usein oma asiakassegmentti, joka perustuu matkan aktiivisuuteen ja vaatii asiakkaalta tiettyä asennetta ja fyysistä peruskuntoa. Suurin osa yhtiön asiakkaista on yli 30-vuotiaita kaikilla matkoilla, paitsi kun kyseessä on perheelle järjestetty matka, jossa mukana on usein luonnollisesti myös nuorempaa asiakasta.

Aventuran valikoimaan kuuluvat opastetut kiertomatkat, aktiivimatkat, combo-yhdistelmämatkat sekä räätälöidyt matkat. Lisäksi tarjolla on englanninkielisiä kierto- ja aktiivimatkoja. Aventura tarjoaa elämys- ja seikkailumatkoja 83 itsenäiseen kaukomaahan; maavalikoimaan kuuluu kohteita Aasiassa, Afrikassa, Etelä- ja Keski-Amerikassa, Karibialla ja Oseaniassa. (Matkatoimisto Aventura 2015a.)

Valmismatkat järjestetään pienille, noin 10–18 hengen ryhmille, joita vetää asiantunteva ja kokenut suomalainen matkanjohtaja. Lisäksi apuna matkaelämyksien syventämisessä toimivat paikallisoppaat, sillä matkoilla pyritään esittelemään myös aitoa paikalliselämää. (Matkatoimisto Aventura 2015a.)

Aventura tarjoaa Peruun opastettuja kiertomatkoja ja aktiivimatkoja niin yksittäismatkaajille, kuten pariskunnille, kuin ryhmillekin suomalaisen matkanjohtajan kanssa. Tarjolla on yhteensä 11 erilaista matkaa keskittyen lähinnä Limaan, Arequipaan, Punoon, Cuscoon ja Machu Picchuun. Lähes jokaisella matkalla vierailaan suosituilla Machu Picchulla. Matkatoimisto tarjoaa Perun kiertomatkoja myös yhdistettyinä Boliviaan sekä Ecuadoriin. Lisäksi yhtiö tarjoaa kahta erilaista uniikkimatkaa, jotka sisältävät vaellukset Huarázin lähetyvillä oleviin Huayhuasiin ja huipullenousun Vallunarajuun Andien kauniissa vuoristomaisemissa. Aventuran mukaan kohteena Peru on helppo, sillä maan matkailupalvelut toimivat ja lähes kaikki toiveet pystytään täyttämään. (Matkatoimisto Aventura 2015b.)

3 Peru

Tässä kappaleessa käsitellään Perua matkakohteena. Tarkastellaan maan vetovoimaa, saavutettavuutta sekä palvelutarjontaa.

3.1 Peru matkakohteena

Etelä-Amerikassa sijaitsevaa Perua (kuva 1) matkakohteena kuvaillaan maagiseksi ja monipuoliseksi; se on siunattu luonnon monimuotoisuudella sekä yhdistelmällä rannikkoa, vuoristoa ja viidakkoa, joista maassa käytetään termejä costa, sierra ja selva (kuva 2). Maa vetää puoleensa miljoonia matkailijoita sen vetovoimaisuuden, kaukomaahan nähdyn helpon saavutettavuuden sekä hyvän palvelutarjontansa ansiosta. (Peru this week 2015.)

Kuva 1. Peru (Imagui 2015.)

Kuva 2. Etelä-Amerikka. (Activity village 2015.)

3.2 Vetovoima

Etelä-Amerikan kolmanneksi suurimman valtion Perun kävijämäärät ovat kasvaneet kolminkertaisesti viimeisen reilun vuosikymmenen saatossa. Vuonna 2002 ulkomaalaisten matkailijoiden määrä oli 1 063 606 ja vuoteen 2014 mennessä määrä oli noussut jo 3 163 639:ään (kuva 3). Kävijämäärän nousun ohessa Perusta on tullut entistä turistikyvällisempi, poliittisesti vakaampi sekä turvallisempi. (Mincetur 2015.)

PERÚ: LLEGADA MENSUAL DE TURISTAS INTERNACIONALES, ENERO 2002 - JUNIO 2015														
Mes	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 pr	2015 pr
Enero	86 441	89 379	105 419	123 935	141 238	154 371	178 584	179 817	205 578	228 313	246 858	255 983	266 299	298 225
Febrero	85 907	89 773	109 191	125 936	147 813	158 895	184 045	180 674	181 769	211 765	241 127	263 144	268 118	295 126
Marzo	86 803	85 706	103 728	125 245	141 457	159 010	168 463	171 702	166 503	206 020	228 614	253 180	266 479	274 152
Abril	73 576	79 777	97 877	112 924	134 210	140 036	155 412	162 388	164 353	196 464	215 975	236 237	241 635	262 713
Mayo	83 310	83 387	98 223	117 976	131 540	141 483	164 605	158 088	180 127	194 701	215 592	256 187	264 283	268 354
Junio	86 192	90 937	109 098	121 831	135 782	154 958	173 881	172 915	185 399	204 188	225 036	258 511	245 733	275 926
Julio	106 612	117 780	143 283	157 451	167 021	188 929	207 437	199 608	227 724	255 468	268 788	302 309	299 154	
Agosto	99 273	110 037	121 227	146 818	150 563	168 584	187 349	184 093	202 606	229 943	242 986	276 730	291 276	
Setiembre	84 999	91 972	105 660	130 731	138 794	154 766	164 052	169 396	182 353	205 185	234 605	249 413	254 394	
Octubre	88 473	92 497	115 850	134 351	141 549	159 341	162 033	186 144	204 456	227 418	244 308	282 219	274 695	
Noviembre	86 209	95 996	111 574	126 851	137 495	161 266	143 569	181 462	191 979	210 450	238 813	258 735	257 567	
Diciembre	95 811	108 528	128 829	146 517	153 284	174 761	168 190	193 674	206 340	227 888	242 921	270 991	285 301	
Total	1 063 606	1 135 769	1 349 959	1 570 566	1 720 746	1 916 400	2 057 620	2 139 961	2 299 187	2 597 803	2 845 623	3 163 639	3 214 934	

Kuva 3. Ulkomaalaisten matkailijoiden kävijämäärät Perussa. (Mincetur 2015.)

Perun monimuotoinen luonto on ennen kaikkea maan ylpeys ja rikkaus. Maan rajojen sisältä on mahdollista löytää tiivistetyssä muodossa koko maailman luonto; Amazonian sademetsä, Andien vuoristo, kuumia lähteitä, vuoria ja jäätikköä, hiekka-aavikkoja sekä Tyy-nenvaltameren rantaa. Perun puitteet ovat seikkailijoille sekä ainutlaatuisia elämyksiä etsiville matkailijoille ihanteelliset. (Laughton 2013, 4-5.)

Luontonsa lisäksi Perulla on valtavan rikas historia. Muinaisen Inka-kulttuurin kadonnut kaupunki Machu Picchu on yksi maailman seitsemästä ihmeestä ja siellä vieraillee vuosittain miljoona kävijää. (El Comercio 2015.) Tunnettujen sekä vähemmän tunnettujen nähtävyyksien lisäksi Perussa ihastuttaa espanjan kielen puheen sorina sekä vivahteikas, eläväinen kulttuuri, joka kattaa maailmankuulun perulaisen keittiön, tanssin ja musiikin. (Boniface, B., Cooper, C., Cooper, R. 2012, 554-555; Gauldie 2009, 5-7.)

3.3 Saavutettavuus

Suomesta Peruun ei ole saatavilla suoria lentoja, mutta Liman kansainväliselle Jorge Chávezin lentokentälle pääsee yhdellä vaihdolla usean Euroopan kaupungin tai Yhdysvaltojen kautta. Lentojen hinta riippuu matkan sekä varaushetken ajankohdasta, mutta yleisesti ottaen keskimääräinen meno-paluuhinta Suomesta on tuhannesta eurosta ylöspäin

ja nopeimmillaan lentoajaksi muodostuu noin 18 tuntia. (Janecek 2013, 31-32, Lan 2015, Peru 2015.) Perun sisällä lentoverkosto kattaa suurimmat kaupungit ja esimerkiksi Limasta Cuscoon taittaa tunnissa, jolloin hintaa meno-paluulle kertyy reilu sata euroa. (Janecek 2013, 31-32, Lan 2015, Peru 2015.)

3.4 Palvelutarjonta

Perusta löytyy laajasti erilaisia majoitusvaihtoehtoja kaikkiin tarpeisiin: edullisista hosteleista arvokkaisiin luksushotelliketjuihin. Kaupungista riippuen vaihtoehdot sekä hintataso vaihtelevat melko paljon. Hintataso on kuitenkin suomalaisittain edullinen ja halvimmissa paikoissa majoituksen yöksi voi saada parillakin eurolla. Keskitason hotelli kahden hengen huoneessa maksaa yöltä noin 30–40 euroa ja luksushotellissa 250–300 euroa. (Rough Guide 2015.)

Infrastruktuuri hankaloittaa Perun matkailua jossain määrin, sillä tiet ovat monin paikoin huonokuntoisia, opasteita on niukasti ja liikkuminen paikasta toiseen vie paljon aikaa. Lisäksi liikkuminen on etenkin pääkaupungissa kaoottista, minkä vuoksi matkailijan suositellaan välttämään autonvuokrausta sekä liikkumista yöaikaan suuremman onnettomuusrisikin vuoksi. Suosituin ja edullinen liikkumistapa on bussi. Bussiyhtiöiden taso vaihtelee suuresti joten yhtiöiden vertailu on suositeltavaa. Taksit ovat edullisia ja näppäriä, mutta niitä käyttäessä tulee olla aina varovainen ja matkailijan kannattaa aina käyttää vain virallisia takseja sekä sopia hinnasta etukäteen. (Lonely Planet 2015b.) Maan ainoa junayhteys löytyy Cuscosta, joka liikennöi Aguas Calientesiin, Arequipaan ja Punoon. (Janecek 2013, 32.)

4 Elämysmatkailu

Tässä luvussa tarkastellaan elämysmatkailua. Ensin kerrotaan sen määritelmistä, sitten elämyskolmiosta ja siihen liittyvistä kuudesta elämyksen elementistä sekä lopuksi esitellään viisi kokemuksen eri tasoa.

4.1 Määritelmiä

Käsitteenä elämys tarkoittaa emotionaalista kokemusta, jolla on moniaistinen, miellyttävä ja merkittävä vaikutus. Elämys onkin kokemuksen alakäsite: kaikki elämykset ovat kokemuksia, mutta kaikki kokemukset eivät ole elämyksiä. Sanana elämys on varsin nuori käsite, eikä kaikissa valtakielissä ole sitä edes sellaisenaan olemassa. Englannissa standardikäänös on kokemus, experience (Borg, Kivi & Partti 2002, 25; Latomaa & Karppinen 2010, 21; Veijola 2013, 61.) ja ruotsissa upplevelse. Matkailuelämystä on käsitelty monesta eri näkökulmasta ja matkan varrella tyylisuunnat ja näkemykset ovat muuttuneet. Sanana elämys on silti vanha ja sillä on viitattu elämään talouden, talonpidon, talon sekä hengen ja elinvoiman merkeissä. (Tuomi 1985, 126; Latomaa & Karppinen 2010, 22.) Elämysajattelusta oli puhuttu jo 1950-luvulta lähtien, mutta varsinaiseen keskusteluun se nousi esille vasta 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa. Elämysajattelun ensivaiheena pidetäänkin Theodor W. Adornon jo 1940-luvulla tekemää havaintoa talouden ja kulttuurin fuusioitumisesta sekä kulttuuritalouden muotoutumisesta. (Latomaa & Karppinen 2007, 108; Tarssanen & Kylänen 2006, 6-7.)

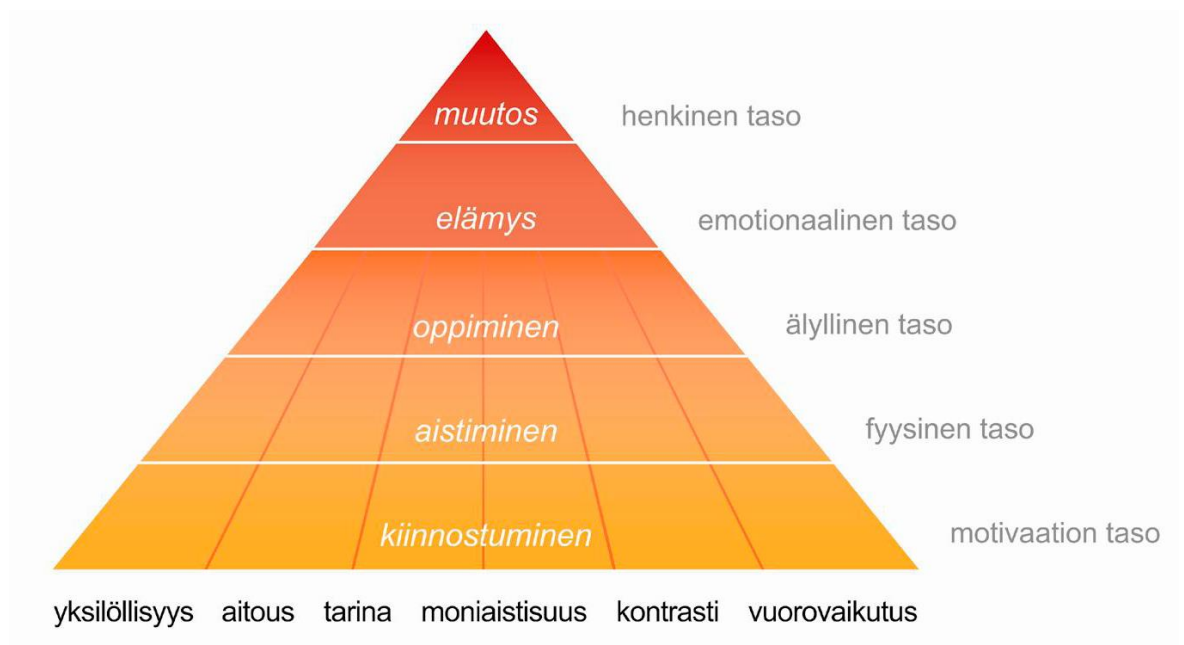
Matkailu on toimintaa, elämyksen, eli aidon, kokonaisvaltaisen ja yksilöllisen kokemuksen saavuttamisen tavoittelua. Ennen matkalle lähtöä meidän on tapana suunnitella tulevaa, jolloin alamme luoda unelmia, toiveita ja mielikuvia siitä, miten matkan pitäisi toteutua. Mielessämme syntyy elämyksen ideaali, mutta varsinainen elämys on se, miten tämä ideaali toteutuu matkan aikana. Aikaprospektiivi liittyy kaikkeen tekemiseen, myös elämykseen ja odotuksiin vaikuttaa koko elämyshistoriamme. (Borg, Kivi & Partti 2002, 25–27; Veijola 2013, 61.)

Matkailussa muutos on tarkoittanut siirtymistä massaturismista kohti yksilöllisempää matkailua ja asiakasryhmiä erottelevia palveluja ja tuotteita. Kuluttaja haluaa tuotteiden kautta aistielämyksiä, välittömiä kokemuksia. Näin ollen elämystuote on asiakaslähtöinen, tuotteistettu kokemus, joka on usein räätälöity asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Palvelun tulee tarjota yksilöllisiä ja ikimuistoisia kokemuksia, jolloin elämyksessä keskitytään siihen miten ja millainen kokemuksekokonaisuus asiakkaalle luodaan. Elämyksen yhtenä tärkeänä kriteerinä ja palvelusta erottavana tekijänä pidetään sen aitoutta ja arjes-

ta poikkeavuutta. Lisäksi elämyskokemuksessa annetaan asiakkaalle mahdollisuus oppia kokemuksen kautta. (Huttunen, S. 2004, 36; LUC Matkailu 2015.)

4.2 Elämyskolmio

Elämyskolmio (kuva 4) on työkalu, joka on rakennettu elämystuotteen suunnitteluun ja sen tuotteistamiseen. Mallissa elämystä tarkastellaan kahdella tasolla: tuotteen tai palvelun elementtien lisäksi myös asiakkaan kokemuksen tasolla. Elämyskolmio edustaa tietynlaista täydellistä elämystuotetta, jolloin jokainen elementti toteutuu asiakkaan jokaisella kokemisen tasolla. Mallin avulla voidaan tunnistaa ja kehittää elämystuotteiden kriittisiä kohtia ja sen myötä myös palvelua. Elementtien huolellinen suunnittelu ja niiden yhdistäminen kokemisen tasoihin mahdollistaa tuotteen tai palvelun käyttämisen elämykselliseksi asiakkaan näkökulmasta. (LUC Matkailu 2015; Pine, J. Gilmore J. 1999, 8–15.)

Kuva 4. Elämyskolmio. (House of Finland 2015.)

4.3 Elämyksen elementit

Jotta tuote tai palvelu on elämyksellinen, sen tulee sisältää kuusi elementtiä: **yksilöllisyys, aitous, tarina, moniaistisuus, kontrasti sekä vuorovaikutus**. Elämys on kuitenkin henkilökohtainen, subjektiivinen kokemus, eikä elämyskokemusta voi taata, mutta sen kokemiseen voidaan kuitenkin luoda otolliset olosuhteet joiden avulla elämysten syntyminen on mahdollista ja jopa todennäköistä. (Komppula & Boxberg 2002, 29.)

Elämys on merkittävä, positiivinen ja ikimuistoinen kokemus. Usein elämykseen liittyy myös tunne itsensä ylittämisestä; tehdään ja koetaan jotain sellaista, jota arjessa ei ehkä uskalleta. Parhaimmillaan matkailuelämys voi johtaa matkailijan henkilökohtaiseen kehittymiseen, muutokseen. Elämyksen aikana koettu ja opittu voidaan omaksua osaksi omaa arkipersonaa, tai elämyksen kokeminen voi johtaa oman maailmankuvan muuttumiseen. Elämys on siis huomattavasti enemmän kuin mukava ja miellyttävä kokemus tai hyvä palvelu. (Komppula & Boxberg 2002, 30–31; LUC Matkailu 2015; Tarssanen 2009, 6.)

Elämyksen kuudesta elementistä ensimmäinen on yksilöllisyys. Yksilöllisyydellä tarkoitetaan ainutkertaisuutta ja ainutlaatuisuutta, sitä, että ei ole olemassa täysin samaa kokemusta. Tämä näkyy matkailupalveluiden asiakaslähtöisyytenä sekä joustavuutena, jolloin tuote on räätälöitävissä asiakkaan omien mieltymyksien ja tarpeiden mukaan. (Tarssanen 2009, 12; Veijola 2013, 69.)

Aitoudella puolestaan tarkoitetaan tuotteen uskottavuutta. Asiakkaan tulee itse kokea tuote todellisena ja olemassa olevana, sillä universaalina aitoa ja oikeaa ei ole. (Tarssanen 2009, 12–13.)

Palvelulla tulee olla hyvä tarina, jonka avulla elementit sidotaan kokonaisuudeksi. Näin kokemuksesta tulee tiivis ja mukaansatempaava ja se määrittää tuotteelle ja kokemukselle sosiaalisen merkityksen ja sisällön. Hyvä tarina puhuttelee meitä, jonka vuoksi se sisältää niin faktan kuin fiktionkin elementtejä, kuten legendoja tai vanhoja uskomuksia paikallistietoudella maustettuna. (Borg, Kivi & Partti 2002, 30; Tarssanen 2009, 13–14.)

Moniaistisuudessa kyse on eri aistien hyödyntämisestä. Mitä useammalla aistilla voimme kokea kokemuksen, sitä todennäköisemmin koemme sen elämyksenä. Vastaavasti aistiärsykkeiden ei tule olla häiritseviä tai liikaa, sillä silloin kokonaisvaikutelma voi kärsiä. (Tarssanen 2009, 14.)

Kontrasti liittyy asiakkaan näkökulmaan. Sillä tarkoitetaan sitä, miten tuote erottuu asiakkaan arjesta ja tottumuksista, jolloin voi kokea jotain uutta ja tavallisesta poikkeavaa. Kontrastin tuottamisessa on huomioitava kulttuurien eroavaisuus; asiakkaan kansallisuus ja kulttuuri, sillä yhdelle eksoottinen saattaa olla toiselle täysin tavallista. Lisäksi tarjotun elämyksen teeman tulee sopia elämyksen vastaanottajan arvoihin. (Lassila 2002, 19; Tarssanen 2009, 14.)

Vuorovaikutus on onnistunutta kommunikointia tuotteen ja muiden kokemuksen kokijoiden kanssa. Siihen liittyy olennaisesti tunne olla osa yhteisöä tai ryhmää. Elämyksen voi ko-

kea yksinkin, mutta yhteisöllisyyteen liittyy tietoisuus siitä, että kokemus on yleisesti hyväksytty ja arvostettu. Elämyksistä puhuttaessa vuorovaikutuksen elementti on erityisen tärkeä yksilöllisyyden luomisessa, jotta asiakkaalle pystytään välittämään kokemus mahdollisimman onnistuneella tavalla. (Tarssanen 2009, 14–15.)

4.4 Kokemuksen tasot

Matkailijan kokemuksessa olennaista on, että palvelun tarjoajan on kehitettävä ne olosuhteet, jossa elämys voi syntyä. Kokemisen tasot luokitellaan elämyskolmiossa viiteen osaan. Ne ovat **motivoitumisen taso** eli kiinnostuminen, **fyysinen taso** eli aistiminen, **älyllinen taso** eli oppiminen, **emotionaalinen taso** eli elämys sekä **henkinen taso** eli muutos. Kokemuksen tasot kertovat sen, miten asiakas kokee elämyksellisyyden kriteerit eri tasoilla ja antavat vihjeitä sitä, miten kokijaa voidaan ohjata elämyksen eri vaiheissa. Elämyspalvelua kehitettäessä tulee kuitenkin huomioida, että kokeminen on aina yksilöllistä, jolloin elämyksen kokeminen on aina henkilöstä itsestään kiinni. Asiakkaan viettely elämysasteelle on onnistunut, jos asiakas reflektoi ja tulkitsee tapahtunutta jälkikäteen. (Borg, Kivi & Partti 2002, 26–27.)

Motivaation taso on valmistautumista, jossa herätetään asiakkaan kiinnostus tuotetta kohtaan. Lisäksi luodaan odotuksia niin markkinoinnin kuin viestinnänkin keinoin, sillä mahdollisimman monen elämyksen elementin tulisi täyttyä jo tässä vaiheessa. Tuotteen tulisi myös erottua kilpailijoista jo tässä kohtaa, sillä tällä tasolla tehdään ostopäätös. (Tarssanen 2009, 15.)

Fyysisellä tasolla asiakas tiedostaa ja kokee tuotteen aistiensa avulla. Tällä tasolla matkailutuote on miellyttävä, eikä asiakkaalla ole esimerkiksi liian kylmä, kuuma, nälkä tai jano. Lisäksi tuote on turvallinen, eikä fyysistä vaaraa ole. Poikkeuksena edelliseen on vaaran tunne, jossa vaaran tunteilla leikkiminen ja selviytyminen kiehtovat ja näin ollen kuuluvat oleellisesti kokemukseen ja tuotteen vetovoimaan. Fyysisellä tasolla tuotteen toimivuus, käytettävyys sekä tekninen laatu mitataan. (Borg, Kivi & Partti 2002, 26; Tarssanen 2009, 15–16.)

Älyllisellä tasolla käsittelemme ympäristön tarjoamia aistiärsyksiä ja käytämme niitä uuden oppimiseen ja kehittämiseen. Samalla ajattelemme, sovellamme tietoa ja muodostamme mielipiteitä, eli päätämme olemmeko tyytyväisiä kokemaamme. (Borg, Kivi & Partti 2002, 26; Tarssanen 2009, 16.)

Emotionaalisella tasolla koetaan varsinainen elämys eli positiivinen tunnereaktio. Se voi olla onnen, ilon ja riemun tunteita, liikutusta ja onnistumisen tunnetta. Koetaan jotakin itselleen merkityksellistä. (Tarssanen 2009, 16.)

Henkisellä tasolla positiivinen ja voimakas tunnereaktio, elämys, saattaa johtaa kokijan henkilökohtaiseen muutoskokemukseen. Tällainen kokemus voi muuttaa melko pysyvästikin henkilön elämäntapoja, asennetta tai ajattelutapaa, sillä hän kokee muuttuneensa ja kehittyneensä ihmisenä. (Tarssanen 2009, 16; Tarssanen & Kylänen 2006, 6-7; Karppinen & Latomaa 2009, 117.)

5 Produktin eteneminen

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyössä käytetyt tutkimusmenetelmät ja perustellaan niiden käyttö. Lisäksi tarkastellaan tutkimuksen luotettavuuteen ja pätevyyteen vaikuttavia tekijöitä ja miksi ne ovat tärkeä ottaa huomioon tutkimusta tehdessä.

5.1 Konstruktiivinen tutkimus

Opinnäytetyöni edustaa kehittämistyötä, jolle tyypillisimpiä lähestymistapoja ovat tapaus-tutkimus, toimintatutkimus, konstruktiivinen tutkimus, palvelumuotoilu, innovaatioiden tuot-taminen ja tutkiminen, ennakointi sekä verkostotutkimus. Valitsin lähestymistavaksi kon-struktiivisen tutkimuksen, koska tässä lähestymistavassa luodaan uusi konstruktio eli jokin konkreettinen tuotos, joka on tässä yhteydessä matkaoppaani elämykselliseen Peruun. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 36–39.)

Konstruktiivisessa tutkimuksessa ongelmanratkaisu on käytännönläheistä ja se tapahtuu muodostamalla uusi rakenne. Tähän tarvitaan jo olemassa olevaa teoreettista tietoa sekä uutta empiiristä eli käytännöstä kerättävää tietoa. Tärkeä osa tutkimusta ovat lisäksi kehi-tetyn ratkaisun toteuttaminen sekä käytännön toimivuuden ja hyödyllisyyden arviointi. Ta-voitteena on, että tuotoksesta tulee uusi, edellistä toimivampi ratkaisu todelliseen ongel-maan, jolloin sillä on merkityksellinen rakenne, jota voidaan hyödyntää käytännön tasolla. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 36–39, 65–66.)

Kehittämistyön etenemistä kuvataan prosessina eli toisiaan seuraavien vaiheiden kautta. Tämän tyyppinen tarkastelu auttaa etenemään työssä järjestelmällisesti ja ottamalla huo-mioon sellaiset asiat, jotka kussakin vaiheessa kuuluisi tehdä ennen kuin siirrytään seu-raavaan vaiheeseen. Kuviossa 1. esitetään tyypillinen malli tutkimuksellisen kehittämis-työn prosessista. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 22.)

Tutkimuksellisen kehittämishankkeen eli tässä tapauksessa oppaan lähtökohtana on ke-hittämiskohteen tunnistaminen ja sen ja siihen liittyvien tekijöiden ymmärtäminen. Tämän tarkoituksena on saada aikaan jonkinlainen muutos. Kun kehittämiskohde on tunnistettu, kerätään siihen liittyvää tietoa käytännöstä sekä teoreettisesta tiedosta ja tietoa käsitel-lään niin, että sille annetaan merkitys suhteessa kehittämishankkeeseen. Kehittämiskoh-teen taustaa tutkittaessa tekijältä vaaditaan kriittisyyttä, kykyä tehdä valintoja sekä yhdis-tellä asioita. Keskeistä onkin löytää näkökulma, josta katsoen edetään tutkimuksellisessa kehittämistyössä, ja joka perustuu käsitteet ja niiden suhteet määrittelevään tietoperus-taan eli käsitejärjestelmään. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 23–25.)

Kootun tiedon avulla voidaan puolestaan määritellä tarkempi kehittämistehtävä sekä rajata kehittämisen kohde. Tämän jälkeen kuvataan kehittämistyöhön liittyvät prosessit ja suunnitellaan lähestymistapa sekä menetelmät. Menetelmänä käytin kyselyä, sillä se sopii tilanteeseen, jossa tutkittava aihealue tunnetaan jo hyvin, mutta halutaan varmistaa sen paikkaansa pitävyys. Koska kehittämistyön tavoitteena on tuottaa hyödyllisiä muutoksia, on tärkeää, että aikaa ja resurssia käytetään prosessin loppuvaiheeseen. Siksi prosessiin tulisi sisältää paljon implementointiin eli muutoksen toteuttamiseen liittyvää toimintaa. Keskeinen osa kehittämistyötä on tulosten jakaminen. Viimeinen vaihe puolestaan, kehittämistyön arviointi keskittyy paitsi kehittämisprosessiin myös sen tuotoksiin. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 25–26, 40.)

Kuvio 1. Kehittämistyön prosessi.

5.1.1 Tutkimusmenetelmät

Oppaan tutkimusmenetelminä käytetään sekä suoraa havainnointia (kirjoittajan omakohtaista kokemusta syksyn 2014 viiden kuukauden vaihto-opiskelujakson aikana Perussa) että kyselyä, jonka avulla kerättiin laadullista aineistoa.

Suora havainnointi on luonteeltaan kuvailevaa. Siinä esitetään kuvauksia erilaisista Perun matkailuun liittyvistä tapahtumista, henkilöistä ja tilanteista. Lisäksi sillä kartoitetaan erilai-

sia ajankohtaisia ilmiöitä. Havainnointi on osaltaan myös kartoittavaa, sillä se tutustuttaa lukijan ennalta tuntemattomaan tai uusiin näkökulmiin.

Teoriaosuutta varten tehty tutkimus puolestaan on kartoittava ja se syventyy kirjallisuuteen. Tutkimus on luonteeltaan myös ripauksen ennustavaa, sillä se selvittää ja ennakoii Perun matkailun tilannetta avaamalla ihmisten ajatuksia ja mielipiteitä. Elämysmatkailu kehittyy koko ajan ja matkailijat ovat palveluja kohtaan entistä vaativampia. Näin ollen tutkimuksessa pyrittiin ottamaan huomioon myös nousevia trendejä sekä kohteita, joihin tulevaisuuden matkailijat haluaisivat matkoillaan poiketa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 127–128, 138–139.)

Kirjallisuudesta on pyritty valitsemaan mahdollisimman tuoreita teoksia ajankohtaisen tiedon saamiseksi. Luotettavia lähteitä löytyi muun muassa juuri lähteen ikään ja alkuperään nojaten. Internet lähteet ovat peräisin luotettavilta ja virallisilta matkailualaan liittyvien toimijoiden ja järjestöjen sivustoilta. Kattava lähdekokoelma takaa sen, ettei teoriaosudessa nojata pelkästään yhteen lähteeseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 113–114.)

5.1.2 Aineistonkeruu

Laadullisen eli kvalitatiivisen aineistonhankintaan käytettiin kyselylomaketta, joka koostuu strukturoiduista sekä avoimista kysymyksistä. Laadullista aineistoa kerättiin siksi, että pyrittiin kuvaamaan todellista elämää ja löytämään tosi-asioita. Vastaajat valittiin harkinnanvaraisesti ja kyselylomake lähetettiin sekä perulaisille että suomalaisille, joille maa on tuttu joko asuinpaikkana tai matkakohteena. (Alasuutari 2011, 84–85; Heikkilä 2008, 16–17.)

Kvalitatiivinen aineistonkeruu tuki opinnäytetyötä myös siksi, että ajatuksena oli kartoittaa suomalaisille vielä melko tuntematonta puolta Perusta ja saada mahdollisimman syvällinen näkemys ja tarkka kuvaus siellä olevista kohteista. Tutkittavien omien kokemusten oli siis tarkoituskin nousta selkeästi esille. Lisäksi jokainen tapaus käsiteltiin ainutlaatuisena. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 160–161, 162–164, 182, 205–208; Metsämuuronen, J. 2006. 27.)

Kyselylomake (liite 1 & 2) lähetettiin 35:lle henkilölle, joista 13 vastasi kyselyyn. Kyselylomake koostui strukturoiduista ja avoimista kysymyksistä, joilla haluttiin selvittää matkailijoiden kokemuksia ja kohdevinkkejä Peruun kohdistuvasta matkailusta. Osa tutkittavista tekijöistä on muutettu tutkimuksen tuloksena muotoon, jossa niitä voidaan käsitellä tilastollisesti. (Kananen 2011, 12–14.)

Kyselylomake muodostuu kolmesta eri osuudesta. Alussa on matkailijan taustan selvittämiseksi kysymyksiä, jossa tiedustellaan vastaajien perustietoja kuten sukupuolta, ikää ja paikkakuntaa. Tämän jälkeen selvitetään vastaajan profiilia matkailijana; matkustustottumuksia, kuten Perussa vierailemisen lukumäärää, matkan tarkoitusta sekä matkatyyppiä. Lopuksi tiedustellaan elämyksellisiä kokemuksia, jossa kysytään mieleenpainuvimpia hetkiä ja niiden kuvailemista ja lisäksi matkailija saa kertoa vapaasti omia vinkkejä ja suosituksia Peruun kohdistuvaan matkailuun liittyen. Kyselylomakkeen toimivuus on testattu ennen lomakkeen julkaisua. Tämä menetelmä auttoi näkemään kyselylomakkeen vastaajien silmin ja löytämään siitä mahdolliset väärinymmärryksen kohteet. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231–232.)

5.1.3 Omakohtainen kokemus

Havainnoin eli observaation avulla onnistutaan keräämään monipuolista ja kiinnostavaa aineistoa. Osallistuvalla havainnoinnilla tarkoitetaan, ettei tarkkaa suunnitelmaa ole määriteltä, vaan tutkija osallistuu toimintaan vapaasti. Kirjoittajan vaihto-opiskelujakso Perussa syksyllä 2014 antoi kattavasti materiaalia havainnointiin. Osa materiaalista analysoitiin Perussa olemisen aikana kirjoitetuista muistelmista ja blogikirjoituksista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 213–214).

5.2 Produktin suunnittelu

Opinnäytetyön suunnittelu alkoi kesällä 2015, jolloin otin yhteyttä Aventuraan ja sovimme toimeksiannosta sekä työn valmistumisesta joulukuussa 2015. Prosessi alkoi aikataulun laatimisella (taulukko 1) ja sisällön työstäminen alkoi aiheanalyysillä, joka avaa opinnäytetyön aiheen ja tavoitteet. Työn suunnittelu jatkui taustatyöllä, jossa tutkin huolellisesti eri lähteitä ja keräsin laajasti materiaalia teoriaosuutta sekä opasta varten.

Taulukko 1. Aikataulu

Kesäkuu	Aineistonkeruu, palaveri toimeksiantajan kanssa
Heinäkuu	Aineiston (teoria + opas) läpikäymistä ja teorian kirjoittamista
Elokuu	Kyselylomakkeen suunnittelu ja teko, teorian kirjoittamista
Syyskuu	Kyselyn litteroiminen ja analysointi, oppaan suunnittelu ja teko
Lokakuu	Oppaan teko, Kehitysehdotukset, palaveri toimeksiantajan kanssa
Marraskuu	Yhteenvedo, oikoluku, opinnäytetyö valmis, kypsyyskoe

Produktin kehittämisvaiheessa sain palautetta siitä toimeksiantajalta, ohjaajilta, muutamilta opiskelijoilta sekä parilta ystävältäni. Toimeksiantaja oli varsin tyytyväinen oppaaseeni. Hän kehui oppaan tyyliä ulkoasultaan kuin sisällöltäänkin. Lisäksi hän kertoi heidän varmasti haluavansa hyödyntää materiaalia markkinoinnissaan sekä matkaohjelmissaan. Luetutin produktini myös muutamalla ystävälläni, joiden mielestä opas oli kattava, viihdyttävä ja hyödyllinen. Opinnäytetyöohjaajani sekä toinen arvioiva ohjaaja antoivat myös palautetta.

Ohjaajani pyysi palautetta myös kolmelta Haaga-Helian Responsible development of tourism destinations -kurssin kolmannen vuoden matkailun opiskelijaltaan. Positiivisena oppaassani he pitivät omakohtaisuutta, oppaan kattavaa ja monipuolista kohdetarjontaa sekä kivoja yksityiskohtia ja kirjoitustyyliä. Kehitettävää he löysivät muutamista puutteellisista tai vähäsanaisista osioista, joissa odotettiin esimerkiksi lisää kuvia ja hintatietoja. Lisäksi yleistä tietoa jäätiin kaipailemaan esimerkiksi autonvuokrauksesta, kulkuneuvoista, hoteleista, kielestä sekä verkkosivuista. Opiskelijat antoivat myös kehitysideoita, jotka liittyivät lopetukseen, karttoihin, kuviin sekä hyvää tietää -osuuksiin kuten tietoon perulaisista tavoista ja ajantajusta.

Hyödynsin palautetta muokkaamalla opastani jonkin verran. Ensinäkin korjailin ulkoasuun liittyviä pieniä seikkoja, kuten merkkejä, kuvia ja sanavalintoja. Lisäilin hyvä tietää -osioon kieleen ja kulkuneuvoihin liittyviä asioita. Tarkensin muutamia haluttuja asioita, esimerkiksi Churin marsufestivaaleihin liittyen. Lisäksi lisäsin kartan ja kirjoitin loppusanat, joihin sisällytin opiskelijan ehdottaman lisäyksen perulaisista tavoista ja ajantajusta.

5.3 Produktin toteutus

Oppaan kohderyhmän rajausta oli tärkeää paitsi selkeästi valitun kohderyhmän saavuttamiseksi myös palautteen keräämiseksi. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 38.) Opas on toteutettu toimeksiantona kaukomatkatoimisto Aventuralle, jonka merkittävin Etelä-Amerikan kohde on Peru ja näin ollen opas tavoittaa suomalaisia Perun suuntaavia matkailijoita. Aventuran on mahdollista räätälöidä matka asiakkaan toiveiden mukaan, jolloin oppaan käyttö ei ole täysin välttämätöntä, mutta hyvin suotavaa. Kirjoittajalla itsellään on suhteellisen laaja kokemus ja näkemys omatoimimatkailusta Perusta, minkä vuoksi opas on suunnattu juuri aktiivisille, innokkaille ja seikkailunhaluisille suomalaisille omatoimimatkailijoille.

Taustatyö koostuu kattavasti eri lähteistä. Teoriaa sekä opasta varten on kerätty materiaalia lukuisista suomen-, englannin- ja espanjankielisistä kirjoista, lehdistä, seminaareista sekä internetistä. Etenkin erilaiset matkailualan sivustot sekä aiheeseen liittyvät blogit

sisältävät merkittävää ajankohtaista materiaalia. Opinnäytetyötä varten on lisäksi tarkasteltu aiheesta tehtyjä aikaisempia tutkimuksia. Tällä hetkellä Perusta löytyy suomeksi melko vähän kirjallisuutta. Teoksissa toistuvat usein samat maantieteelliset perustiedot sekä suurpiirteiset suosituimpien matkakohteiden esittelyt. Mielenkiintoinen informaatio kohteista on ripoteltu eri oppaisiin, joiden löytämiseen vaaditaan paljon aikaa ja vaivaa. Ainoat kaksi Peruun liittyvää opinnäytetyötä käsittelevät vaihto-oppilaille suunnattuja infopaketteja, eikä Perusta ole vielä tehty opinnäytetyöni kaltaista opasta. Oppaaseen on koottu tieto sekä omien kokemuksieni että kyselylomakkeeseen vastanneiden henkilöiden kokemuksista.

Produktiosuuden suunnittelu tapahtui itsenäisesti. Alun perin oli idea suunnitella myös oppaan fyysinen ulkomuoto mielenkiintoiseksi sekä uudenaikaiseksi, mutta opinnäytetyön lopullisen toteutustavan oli kuitenkin istuttava omiin resursseihini, Aventuran toiveisiin, kohderyhmän tarpeisiin sekä opinnäytetyön vaatimuksiin. Ulkomuodon suunnittelu olisi vienyt aikaa toisenkin työn edestä.

Teoriaosuuden valmistuttua seurasi oppaan kirjoittaminen lopulliseen muotoonsa. Pääkriteerinä oppaan onnistumiselle oli saada sille sekä ammattimainen että mielenkiintoinen sisältö ja ulkonäkö. Jo alusta asti sekä toimeksiantajan että opinnäytetyöohjaajan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta oli selkeää, ettei opas muodostuisi liian pitkäksi, saarnaavaksi ja kuvailevaksi, vaan sen on tarkoitus olla ytimekäs ja oleellisen tiedon tuova ohjeistus.

Tutkimusta hyödynnettiin produktin laatimisessa, sisällön tuottamisessa ja sen analysoimisessa. Sen avulla ymmärrettiin ja jäsenneltiin esimerkiksi kyselyn vastauksia eri elämyskategorioihin. Tutkimuksessa selvitettyt vastaajien henkilökohtaiset taustatiedot auttoivat selvittämään, oliko tutkimuksesta hyötyä oppaaseen, joka on suunnattu juuri toimeksiantajan kohderyhmälle. Kysymykset auttoivatkin ymmärtämään "matkailijaprofiilia": kyselyn alussa tiedusteltiin vastaajan pohjatietoja, kuten ikää, sukupuolta ja matkustustottumuksia. Lisäksi käytin tarkoituksellisesti avoimia kysymyksiä, jolloin vastaajan oli vapaampaa kirjoittaa kun vaihtoehtoja ei ollut liikaa rajattu.

Vaikka pohjatietonani minulla on paljon kokemusta Perussa matkailusta ja olen itse vierailut 21:ssä esittelemässäni kohteessa 28:sta paikasta, kysely oli välttämätön produktin laatimisessa, sillä suuri osa vastaajista oli perulaisia, jotka toivat Perusta aivan uusia kohteita ja sisältöä oppaaseen (liite 3). Tutkimus antoi lisäksi paljon materiaalia maantieteelliseen 'rannikko, vuoristo ja viidakko' -jaotteluun. Luokittelua käytettiin niin tutkimuksessa kuin produktissakin, jotta tutkimustulokset ja kohdevinkit keskittyisivät monipuolisesti eri

puolille Perua. Tämä selkiyttää lukijaa ymmärtämään helpommin ja nopeammin, mistä alueesta on kyse, sekä suunnittelemaan matkareittiään. Tutkimuksen ja produktin perimmäinen tarkoitus perustuukin matkakohteiden elämyksellisyyteen.

Produktin tärkein osa on ennen kaikkea sellaisten matkakohteiden esittely, joita voidaan pitää teoriaosuuteen pohjautuen elämyksellisinä; yksilöllisinä, aitoina ja moniaistisina, joilla on tarina, kontrastia sekä vuorovaikutusta.

6 Tutkimustulokset

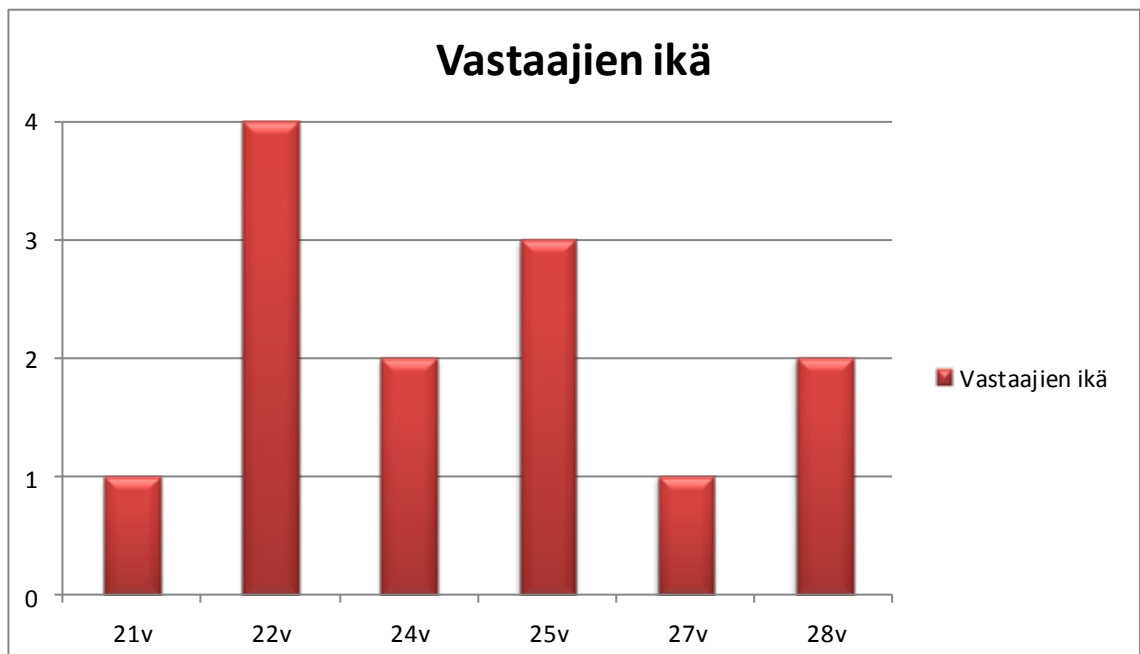
Tässä luvussa esitellään ja analysoidaan kerätyt Webropol -kyselyn tutkimustulokset. Lisäksi kerrotaan tutkimuksen luotettavuudesta.

6.1 Kyselyn tulokset

Opinnäytetyötä varten on tehty kaksi samanlaista kyselyä, joista toinen on suomenkielinen ja toinen espanjankielinen. Kysymykset ovat identtiset ja molemmat etenevät samassa järjestyksessä. Tulosten analysoinnissa on käytetty suomenkielisistä matkailijoista koodia A ja lopuista B. Kysymykset on jaoteltu kolmen teeman alle: taustatiedot, matkustustottumukset sekä elämys.

6.1.1 Vastaajien taustatieto

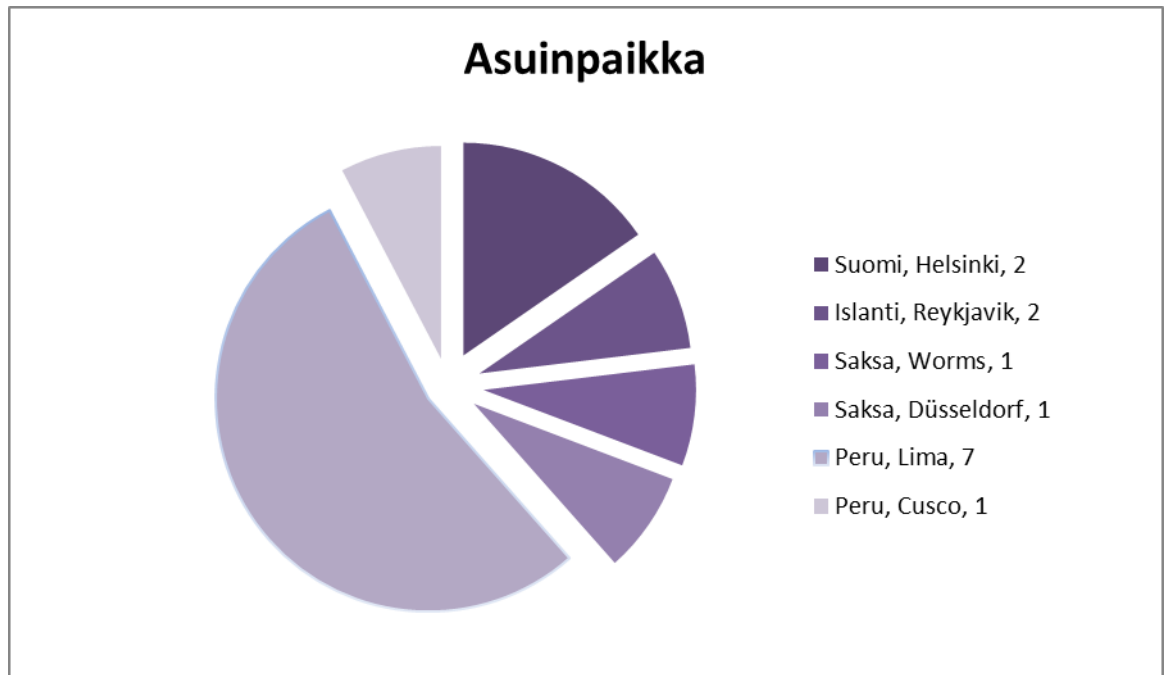
Kyselyn kahdessa ensimmäisessä osiossa, taustatiedoissa ja matkustustottumuksissa kysymykset olivat joko strukturoituja tai avoimia kysymyksiä. Kyselyn ensimmäisessä kohdassa selvitettiin vastaajan sukupuoli ja määriteltiin ne viiteen eri kategoriaan. Kategoriat lukumäärineen ovat M = mies (3), N = nainen (10), E = en halua kertoa (0). Vastauksia oli yhteensä 13 kappaletta (kuvio 2). Vastaajien ikä jakaantui 21 ja 28 ikävuoden väliin.

Kuvio 2. Kyselyn vastaajien ikä

Vastaajien tämän hetkinen asuinpaikka jakaantuu kolmeen maahan; Suomeen, Saksaan ja Peruun. Puolet vastaajista asuu Perun pääkaupungissa Limassa, josta voidaan päätellä

kyselyn vastausten olevan monipuolisia ja hyödyllisiä, sillä ne ovat nimenomaan paikallisten vinkkejä, johon oppaanikin keskittyy. Tarkemmat vastaajien asuinpaikat näkyvät kuviossa 3.

Kuvio 3. Vastaajien tämän hetkinen asuinpaikka.

Kaikki kyselyyn vastanneet henkilöt ovat vierailleet vähintään kerran Perussa. Kahdeksan henkilöä kertoo asuvansa Perussa, kolme on käynyt maassa kerran, yksi henkilö vuorostaan 2-3 kertaa ja yksi henkilö 4 kertaa tai enemmän. Koska suurin osa vastanneista asuu Perussa, voidaan olettaa, että he tuntevat maan hyvin ja että he osaavat kertoa juurikin niitä asioita, mitä kyselylomakkeella pyritään saamaan. Lisäksi muutama henkilö on vierailut maassa useamman kerran, jolloin he ovat saaneet monipuolista kokemusta maasta.

Matkan tai Perussa oleskelun tarkoitusta kysyttäessä ilmenee, että kyselyn kohdan neljä (Kuinka monta kertaa olet käynyt Perussa?) ja kohdan viisi (Matkasi tai Perussa oleskelusi tarkoitus?), vastaukset eivät täsmää. Vastauksista voidaan päätellä, että osa asuu tällä hetkellä Perussa opiskelun vuoksi, mutta ei asu maassa vakituisesti. Kohdasta selviää siis, että heistä kuusi asuu Perussa, ja loput seitsemän ovat olleet maassa opiskelun (viisi vastaajaa) tai sukulaistensa vuoksi (kaksi vastaajaa).

Seuraavaksi kysyttiin matkan tyyppiä, jossa vaihtoehtoina olivat omatoimimatka ja valmismatka. Kohdan kaikki kuusi vastaajaa kertoi olleensa Perussa omatoimimatalla, josta voidaan päätellä, että loput seitsemän vastaajaa asuvat Perussa. Kun kyseessä on omatoimimatka, matkailijan on helpompaa löytää uusia, erilaisia kohteita, sillä he todennäköi-

sesti kysyvät vinkkejä paikallisilta ja muilta matkailijoilta. Kyseinen matkustusmuoto sallii myös sen, että matkailija saa itse päättää kaikista kohteista ja matkasuunnitelmista, jolloin kohteet ja aktiviteetit eivät välttämättä ole niin kuuluisia ja tunnettuja kuin valmismatkoilla.

Matkan ajankohdaksi vastaajat kertoivat olleensa maassa ympäri vuoden. Keskimääräinen oleskeluaika maassa oli 5kk 4pv.

6.1.2 Mainitut elämykset

Kyselylomakkeen viimeinen kolmannes syventyi elämyksiin, ja kysymykset olivat kaikki avoimia kysymyksiä. Ensimmäisessä elämyksiin liittyvässä kysymyksessä (8.) kysyttiin, mitkä kolme paikkaa matkailija nostaisi esiin Perun matkailusta, sekä pyydettiin kertomaan lyhyesti näistä paikoista. Vastauksia kertyi yhteensä 40 ja niissä oli mainittu 18 eri paikkaa. Tutkimuksesta nousseet Perun tärkeimmät elämyskohteet löytyvät kuviosta 4. Suosituimpia teemoja kohteiden suosiolle olivat upea maisema, rikas luonto, tunnelma, extreme-urheilu ja seikkailut sekä ruoka.

Eniten suosiota sai inkojen kadotettu kaupunki Machu Picchu kuudella suosittelulla. Lisäksi kärkikolmikossa oli Puno, jonka yhteydessä mainittiin Titicaca-järvi ja sen mielenkiintoinen historia ja pienet kelluvat saaret. Suosittu oli myös viiden maininnan saanut Cusco, josta eräs vastaaja kirjoitti seuraavasti ”Pienet kylät matkan varrella Cuscosta Aguas Calientesiin matkustaessa pikkubussien kyydissä. Huikeissa Andimaisemissa kurvailu sai karvat pystyyn, kun tien reunilta näkyi vain jyrkät rotkot laaksoihin”. Cuscoa kuvailtiin myös seuraavasti: ”Sympaattisen oloinen kaupunki korkealla merenpinnasta, matalia rakennuksia ja perinnepukuisia paikallisia”.

Huaráz –niminen kaupunki sai neljältä vastaajalta suosituksen. Sen huikeista maisemista ja urheiluaktiviteeteistä kuten pyöräilystä ja vaellusreiteistä pidettiin. Pääkaupunkia Limaa suositteli kolme vastaajista. Sen kerrottiin olevan ”cosmopolita y activa” ”suurine ostoskeskuksineen” ja ”lumoavalla tunnelmallaan”. Kaksi suositusta sai vastaajien mukaan rentouttava Mancora, “Beach town in the north of Peru, beautiful beaches with all-year-round great weather”. Esille nostettiin myös Arequipan Colca Canyon, jossa on mahdollista vaeltaa ja tarkkailla korppikotkia. Lisäksi kehuja sai Perun suurin kansallispuisto Manu ”joka sisältää yhden maailman rikkaimmista biodiversiteeteistä” sekä Amazonian sademetsäkaupunki Iquitos.

Yksittäisissä vastauksissa mainittiin viininviljelyn pikkukaupunki Ica, vesiputouksien Huanacaya, mangrovemetsien Tumbes ja kuumista lähteistään tunnettu Churin. Listalle pääsi

myös Choquequirao, jonka kerrottiin olevan ”uusi Machu Picchu, upea rauniokaupunki, joka on toistaiseksi vielä aika tuntematon turisteille”. Myös Arequipassa sijaitseva tulivuori el Misti sekä Kuelapin linnoitus mainittiin, sekä kaksi eri luonnonpuistoa, Tambopata ja Pacaya-Samiria, monimuotoisen luontonsa vuoksi.

Seuraava kysymys (9.) oli ”Missä miellyttävissä paikoissa vierailit, joista et tiennyt etukäteen?” Tähän kysymykseen on kerätty yksilöllisiä vastauksia, joissa on mietitty Perusta löytyviä yksittäisiä paikkoja. Vastauksissa mainittiin yhteensä 26 paikkaa ja muutamia samoja suosituksiakin löytyy.

Pääasiassa vastaukset liittyvät luontoon tai aktiviteetteihin ympäri maata. Huaráz mainittiin vuoristokylän sekä vaellusmahdollisuuksiensa vuoksi. Etelästä ovat viinistä ja hiekka- aavikostaan tutut Huacachina ja Ica sekä pohjoisessa sijaitseva Chancapoyas, josta löytyy inkarauniokaupunki Kuelap sekä vesiputous Gocta. Lisäksi vastauksissa ilmeni merenrantakaupunki Paracas luonnonpuistonsa vuoksi sekä Huancaya, joka on järvien ja vesiputousten ympäröivä Andikylä. Näiden lisäksi Oxapampan kerrotaan olevan ”half-jungle east of Lima, favourite landscape” josta löytyy El Pozuzo niminen ”hellyttävä” heimo. Yksittäisiä löytöjä ovat erilaiset luonnon ihmeet, Túcumen pyramidit, Chicaman aallot, pienet kylät sekä Andimaisemissa että viidakon läheisyydessä sekä pääkaupungin vilkkaat ja boheemit kaupunginosat.

6.1.3 Mieleenpainuvimmat elämykset

Kyselyn 10. kysymys selvitti, mitkä olivat kolme mieleenpainuvinta elämystä Perussa ja miksi ne olivat ainutlaatuisia.

Yksi vastauksista perustuu hämmästykseen. Machu Picchulle kiipeämisen kerrotaan olevan ”selittämätöntä”. Ainutlaatuista siitä teki samaan aikaan sen upeus kuin hämmästyksen, miten kadonnut kaupunki voi olla niin ihmeellinen paikka.

Myös aistielämykset makujen suhteen saivat huomiota. Hyvää, tuoretta ja halpaa ruokaa sekä viiniä keuhuttiin, sekä mainittiin myös Limassa järjestettävä jokavuotinen ruokafestivaali Mistura. Festivaaleja ja juhlia keuhuttiin myös etenkin Cuscon alueella.

Lisäksi luonto ja eläimet tekivät hetkistä ikimuistoisia. Esimerkiksi kansallispuistossa vierailun teki erityiseksi sen luonto ja eläimet ja Titicaca-järvellä puolestaan hurmasivat maisemat. Perussa vaihteleva maasto on ihanteellista vaelluksille, ja se saikin pisteitä etenkin Huarazissa ja Machu Picchun läheisyydellä Aguas Calientesin kylässä. Puhtaan luonnon

lisäksi extreme-lajit huimissa korkeuksissa nousivat vastauksissa esiin useaan otteeseen. Eräs paikallinen kirjoitti ”Mi viaje a Huaraz. Fue muy bueno por q pude caminar a más de 5000 metros con un frío muy fuerte tuve que caminar más de 4 horas.”, jossa hän kertoi Huarazin matkan olevan hieno elämys koska hän käveli kylmyydessä yli viidessä kilometrissä yli neljä tuntia. Automatkat ovat olleet monelle elämys erilaisuutensa vuoksi. Eräs vastaaja kirjoittikin ”Paikallisilla busseilla ajelu Limassa sekä Andimaisemissa. Limassa bussi oli pieni, täyteen tungettu ja oveton pakettiauto ja Andeilla bussikyyti hirvitti rotkojen takia.”.

Lisäksi itsensä ylittämistä pidettiin hienona elämyksenä. Uskallettiin matkustaa yksin ulko- paikkakuntalaisena tai harjoitella paikallista kieltä, espanjaa. Paikallisuus ja uuden kokeminen sekä ystävälliset ihmiset oli arvostettavaa. Vastauksista poimittuja ”Lokaalikulttuuria!”, ”Estudiar en Espanol: it was really hard many times, but in the end you are just proud that you made it.” ja ”My host mum is such a warm and lovely person!” vahvistavat merkityksen.

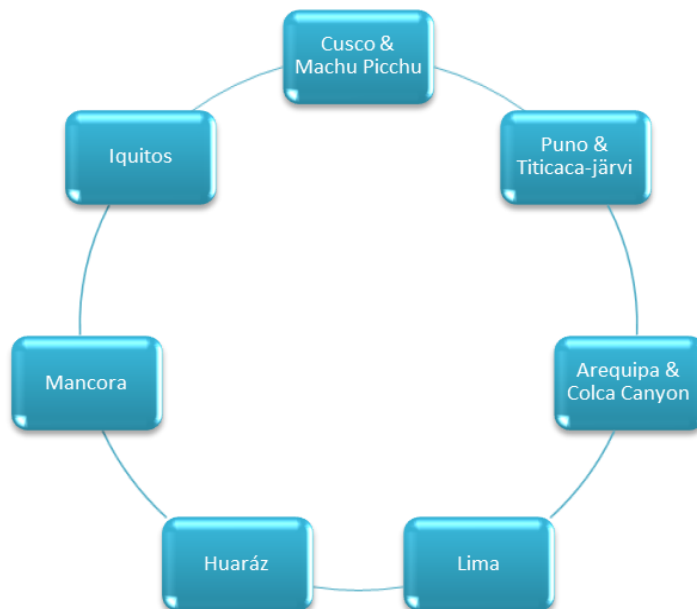
6.1.4 Yllättävät asiat Perusta

Kyselyn 11. kysymys kuului ”Yllättikö jokin asia Perussa sinut positiivisella/negatiivisella tavalla? Mikä ja miksi?” Erään vastauksen voidaan sanoa tiivistävän kaikki tähän saadut vastaukset: ”Moni asia yllätti melkein joka päivä. Kaikki niin erilaista kun Suomessa. Tavat, kulttuuri, ihmiset, luonto.”. Lisäksi eräs paikallinen vastasi ”Siento que hay mas cosas positivas que negativas, ya que somos un país en crecimiento y lo que queremos es mejorar”, jossa kerrotaan, että hänestä tuntuu Perussa olevan enemmän positiivisia kuin negatiivisia asioita, Peru on kasvussa oleva maa ja he haluavat tehdä maasta paremman.

Vastauksista ilmeni joitakin asioita, jotka olivat yllättäneet negatiivisella tavalla. Niistä puhutuin oli huono infrastruktuuri ja liikenne. Liikkuminen Perussa onkin jokseenkin vaarallista, ja se hankaloittaa matkustamista. Välimatkat ovat pitkiä ja etenkin sisämaassa Andien vuoristossa kulkeminen on hidasta ja vaikeatekoista. Toiseksi listalle nousi turvattomat alueet, jossa painotettiin myös maassa vallitsevaa näkyvää korruptiota ja rasismia. Samaa yhteyteen liittyy se, ettei tuntemattomiin ihmisiin tai edes viranomaisiin voi maassa luottaa, johon liittyy vastaus ”You often can't rely on people. Many people try to betray you because you're obviously a "gringa" or other people, especially from the sierra and selva feel kind of intimidated in front of "us western people", which made me very sad. I was a victim of thefts two times.”. Lisäksi koulutus on paikoin heikkoa ja perulaisten hitaus on jokseenkin rasittavaa.

Positiivisella tavalla puolestaan vastaajia on yllättänyt ennen kaikkea luonnon monimuotoisuus sekä erilaiset aktiviteetit. Vastaajia hämmästyttää, kuinka yhden maan sisältä voi löytyä niin montaa eri kasvillisuutta ja ilmastoa. Eräs vastaaja hehkuttaakin, että ”Positiivisella tavalla, että kuinka paljon täällä on erilaista luontoa ja esimerkiksi aktiviteettejä. Kaikkea löytyy ihan laidasta laitaan!”. Lisäksi paikallisten ystävällisyys on ihailtavaa. Heidän sanotaan olevan aina auttavaisia ja kiinnostuneita kuulemaan muista kulttuureista. Lisäksi yksittäisinä kommentteina mainittiin kulttuurien sekoitus yhdessä paikassa ja hurmaavat käsityöt.

Viimeisessä kohdassa tuli täydentää lause ”Ensi kerralla Perussa...”. Tässä loppukevennyksessä vastaajat kertoivat haluavansa käydä tietyissä paikoissa Perussa, kuten eräs henkilö hehkuttaa ”Menen viidaksoon” ja toinen ”Käyn Titicacalla!”.

Kuvio 4. Tutkimuksesta nousseet Perun tärkeimmät elämyskohteet.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Jotta tutkimusta voidaan pitää hyvänä ja onnistuneena, myös sen tutkimustuloksia tulee tulkita totuudenmukaisesti tarkastelemalla niitä kriittisestä näkökulmasta. Tämän vuoksi tutkimusta käydään seuraavaksi läpi sen luotettavuuden eli reliaabeliuksen ja pätevyuden eli validiuksen kannalta.

Tutkimuksen reliaabelius mittaa sen johdonmukaisuutta ja mittaustulosten toistettavuutta. Tutkimustuloksissa toistui osa vastauksista eli osaltaan varmistui, etteivät tulokset ole sattumanvaraisia. Tässä suhteessa osaa tuloksista voidaan pitää luotettavina. (Hirsjärvi,

Remes & Sajavaara 2009, 231.) Tutkimus tulisi toistaa suuremmalla otoksella ja jos samat johtopäätökset toistuisivat, saataisiin varmuus, että tutkimus on reliaabeli. (Silverman 2011, 360.) Laadullinen tutkimus keskittyy toki henkilökohtaisiin kokemuksiin ja vahvasti subjektiivisiin näkemyksiin, jolloin toistettavuus ei tosin välttämättä kerro tutkimuksen luotettavuudesta.

Tutkimus voidaan todeta luotettavaksi sen osalta, että tutkimuksen materiaali, elämysmatkailu Perussa, sekä tutkimuskohde, elämykselliset matkakohteet Perussa, olivat yhteensopivia. Toisaalta analyysi tehdään vain suhteessa toisiin vastauksiin, eikä analyysi tapahdu tarkemmin vastaajan profiilia huomioiden, mikä heikentää analyysin luotettavuutta. Lisäksi vastauksia voidaan tulkita elämyksellisyyden kannalta väärin, sillä elämyshetkellä kokonaisvaltaiseen tunteeseen liittyy paljon muitakin tekijöitä, kuin mitä vastaaja on listannut kyselyyn. Elämysten jälkikäteen muisteluun saattaa lisäksi vaikuttaa muistiin liittyvät tekijät, kokemukset saatetaan muistaa esimerkiksi voimakkaampina tai heikompina kuin ne todellisuutena olivat. Kokonaisuudessaan kyselyn vastausten analysointitapa tukee tutkimuksen luotettavuutta, sillä tavoitteena oli monipuolinen sisällön keruu opaskäyttöön ja elämyksellisyyteen liittyvien tekijöiden tunnistaminen. (Vilkkä 2005, 158–159, 161–162.)

Pätevyys eli validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä sen on alun perinkin ollut tarkoitus mitata. Tutkimuksen validius toteutuu siinä, että kysymyksiin on vastattu niin sanotusti oikealla tavalla, eli vastuksiksi on saatu asioita, joita tutkimuksen oli tarkoitus mitata. Kysymyksiä ei ollut väärinymmärretty, jolloin tuloksia ja vastauksia voidaan pitää pätevinä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231–232; Vilkkä 2005, 161–162.)

7 Johtopäätökset ja kehitysehdotukset

Koen, että opinnäytetyöaiheeni vastaa opiskelemaani alaa hyvin. Kansainvälisyys on merkittävässä roolissa Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa ja kaukokohteet, kuten Peru lähemmin tarkasteltuna, ovat monelle vieraita. Lisäksi aiheeni elämysmatkailu on saanut vasta hyvin vähän huomiota, vaikka se on globaalisti erittäin ajankohtainen aihe sekä elämyksellisyys aikamme megatrendi. Lisäksi myös perulainen ruokakulttuuri lukeutuu maailmalla nouseviin trendeihin, ja opas sivuaa myös tätä aihetta.

Oppaani tuottaa uutta, laadullista ja tiivistä informaatiota matkailijoille ja matkailun alalla toimijoille ja ihanteellisessa tapauksessa se saattaa edistää Suomi-Peru-matkailua. Näen työlläni olevan merkitystä myös kulttuurinedistämisessä. Koska matkailijat etsivät lomilleen uutta, erilaista sisältöä, ja maasta löytyy tähän tarkoitukseen lukemattomia tuntemattomia salapaikkoja, voidaan oppaan nähdä olevan myös innovatiivinen. Tulevaisuudessa tutkimuksen kannalta luotettavampaa olisi tehdä produktia varten laadittu kysely laajemmalle otokselle, mutta opinnäytetyön laajuuden kannalta se oli pidettävä nykyisessä koossa.

Keräsin opasta varten valtavasti taustatietoa, josta aloin sitä työstämään. Halusin, että tietoni koostuu useista eri lähteistä ja se olisi mahdollisimman monipuolista. Pääallekkäisyyksien sekä oppaan tiiviin ulkomuodon vuoksi tiedon poistaminen ja ulkopuolelle jättäminen tuotti haasteita. Olisin halunnut kirjoittaa enemmän eri paikoista, mutta aluetta oli rajattava ja kyselyn tuloksia hyödynnettävä.

Tavoitteenani oli luoda mahdollisimman tiivis opas, mutta koska Peru on suuri maa ja pitää sisällään niin paljon erilaista luontoa ja nähtävää, oli mahdotonta saada kaikkea haluttua tiivistettyä lyhyemmäksi, kuin mitä oppaan pituudeksi tuli. Kohteiden esittelyn lisäksi halusin kertoa lyhyesti myös muutamasta yleisestä, oleellisesta asiasta, kuten kielestä, ruuasta ja kulkuneuvoista. Karsin paljon tietoa pois, josta olin alun perin suunnitellut kirjoitavani, ja jätin yhteensä 28 kohdetta esiteltäväksi. Oppaasta olisi tullut lyhyempi myös ilman kuvia, mutta mielestäni visuaalinen puoli oppaassa on hyvin tärkeää. Näin ollen olen loppujen lopuksi erittäin tyytyväinen kohteisiin, joita olen esitellyt.

Nyt opinnäytetyön tehtyäni huomaan, että joitain asioita olisin voinut tehdä toisin. Esimerkiksi oppaan muotoa olisi pitänyt alkaa suunnittelemaan aiemmin. Olin pitkään siinä uskossa, että teen oppaasta paperiversion, jolloin en ollut ajatellut, millaisen haluaisin tehdä Word-versiosta. Lisäksi en osannut arvata, miten paljon kyselyyn tulisi vastauksia ja kuinka kattavasti uusia paikkoja ja elämyksiä esiteltäisiin. Koska suurin osa vastaajista oli pe-

rulaisia, he tiesivät paikkoja, joita ei internetistä tai oppaista löydä. Se oli samaan aikaan juuri sitä mitä halusin, mutta samalla se toi haasteita tiedon etsimisessä. Usein kyselyn vastauksessa oli mainittu jokin paikka vain yhdellä lauseella, jolloin lisäinformaation etsiminen vei paljon aikaa ja osittain kyselyn vastaukset tuottivat haasteita myös espanjan kielen kanssa, sillä käänsin kaikki perulaisten espanjankieliset vastaukset suomeksi ja tietoa kohteista löytyi usein vain espanjaksi.

Olin mielelläni vaikuttanut oppaan käyttäjäystävällisyyteen myös fyysisessä muodossa ja taitossa, mutta loppujen lopuksi resurssit eivät riittäneet tähän ja toimeksiantaja oli sitä mieltä, että se on parempi rajata työn ulkopuolelle. Ennen oppaan teon aloittamista keskustelimme toimeksiantajan kanssa siitä, millainen opas tulisi tehdä. Mitä se sisältäisi, millaista kieli olisi ja millainen visuaalinen ulkoasu oppaalla olisi. Alun perin suunnittelimme, että oppaasta tulisi jonkinlainen fyysinen esite, jonka toimeksiantaja saisi antaa mukaan Peruun matkaaville asiakkailleen. Toisaalta pohdimme sitä, kuinka tieto muuttuu ja paikat ja osoitteet vaihtuvat. Lisäksi esitteiden painattaminen ja taitto olisi aiheuttanut lisäkustannuksia, jolloin toimeksiantaja päätti, että tekisin oppaan itse opinnäytetyön teoriaosuuden jatkoksi Word-tiedostoon, jolloin siitä pystyy tulevaisuudessa mahdollisesti tekemään sähköisen oppaan ja tiedot ovat muokattavissa. Oppaan tekeminen Word-ohjelmassa ei ollut siis lopulta visuaalisesti sitä, mitä olin ajatellut. Tekstiä ja kuvia ei ole mahdollista sommitella aivan kuten halusin ja arkin muoto on rajoitettu. Fonttien, värien sekä kuvien ansiosta sain oppaaseen kuitenkin lämpimän ja kiehtovan tunnelman. Tapasin toimeksiantajan kanssa muutamaan otteeseen myös kasvotusten sekä lähettelimme sähköposteja, mutta pääasiassa toimeksiantaja antoi minun kirjoittaa työtä omatoimisesti.

Opinnäytetyön kirjoittaminen kesällä oli haastavaa, sillä kirjoittamisen ohessa oli paljon muutakin aikaa vievää tekemistä. Itsenäinen kirjoittaminen opetti ja tuotti tulosta, mutta välillä tietämättömyys siitä, miten työn tulisi edetä, aiheutti epävarmuutta. Lisäksi eri paikkakunnalla asuminen ja samaan aikaan intensiivinen uuteen ammattiin kouluttautuminen toi lisähaasteita kirjoittamiseen ja ohjaajan kanssa tapaamisiin.

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen lopputulokseen ja työtä tehdessäni olen oppinut paljon. Organisoitokykyäni ja päätöksentekoa ovat kehittyneet, sillä työssä aikataulutusta ja aiheen alueen rajaaminen velvoitti siihen. Lisäksi opin Perusta valtavasti uusia asioita. Vaikka Peru on itselleni matkakohteena tuttu, avautui siitä taas lukemattomasti uusia mielenkiintoisia kohteita, jotka houkuttelevat palaamaan maahan. Toivon, että saan oppaani kautta välitettyä tuon saman kutkuttavan tunteen myös lukijoille, niin maahan ensikertalaisille matkaaville kuin jo siellä vierailleillekin.

Koen, että oppaalle löytyy hyviä jatko- ja kehittämismahdollisuuksia varsinkin toimeksiantajan tarkoituksiin. Sisältöä voidaan aina täydentää ja muokata, ja se voidaan kätevästi upottaa Aventuran omaan markkinointimateriaaliin. Työstä olisi hienoa tehdä taskukokoinen versio, joka kulkisi näppärästi matkailijalla mukana Perussa seikkaillessa.

Lähteet

Aho, S. 2001. Matkailuelämys prosessina: elämysten synnyn ja kehityksen vaiheet teoksessa Matkailuelämykset tutkimuskohteena. Toim. Aho, Honkanen, Saarinen. Lapin yliopiston matkailun julkaisuja B 6, Rovaniemi.

Alanen, A. 2007. Elämyskulutus kiehtoo yhä useampia. Samasta tuotteesta sekä hyötyä että elämystä. Artikkelijulkaisussa Tieto & Trendit.

Boniface, B., Cooper, C., Cooper, R. 2012. Worldwide destinations. Routledge. London.

Borg, P. & Kivi, E. & Partti, M. 2002. Elämyksestä elinkeinoksi. Matkailu-suunnittelun periaatteet ja käytäntö. WSOY. Juva.

Busportal 2015. Luettavissa: <https://busportal.pe/>. Luettu 25.9.2015.

El Comercio 2015. Tendencias. Turismo. Machu Picchu recibe un millón de visitantes al año. Luettavissa: <http://www.elcomercio.com/tendencias/visitantes-machupicchu-conservacion-ruinas-peru.html>. Luettu 25.9.2015.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.

Huttunen, S. 2004. Matkailuelämyksiä perinteestä. Dark Oy. Vantaa.

Gauldie, R. 2009. Peru travel guide. 2. Painos. Globetrotter. New Holland Publishers Ltd. Lontoo.

Janecek, W. 2013. Hiking and biking Peru's Inca trails. Cicerone. Milnthorpe.

Komppula, R. & Boxberg, M. 2002. Matkailuyrityksen tuotekehys. Matkailuyrittäjä-sarja. Edita. Helsinki.

Kulmala, A. 2007. Elämyskolmio-malli muotoilun tukena elämysteollisuudessa. Lapin yliopisto. Rovaniemi.

Lan 2015. Luettavissa: http://www.lan.com/es_pe/sitio_personas/index.html. Luettu 25.9.2015.

Lassila, H. 2002. Elämyksistä tuloksiin. Pohjois-Savon AMK. Kuopio.

Latomaa, T. & Karppinen, S. 2010. Seikkaillen elämyksiä II. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi.

Laughton, F. 2013. Peru dream trip. 1. Painos. Footprint. Bath.

LUC Matkailu. Palvelusta elämykseksi. Luettavissa:

<http://matkailu.luc.fi/Tuotekehitys/Tyokaluja-/Tuotteistamiseen/Palvelusta-elamykseksi>

Luettu: 29.7.2015.

Lonely Planet 2015a. Essential information. Bus. Luettavissa:

<https://www.lonelyplanet.com/peru/transport/getting-around/bus>. Luettu 25.9.2015.

Lonely Planet 2015b. Essential information. Local transport. Luettavissa:

<https://www.lonelyplanet.com/peru/transport/getting-around/local-transport>. Luettu 25.9.2015.

Matkatoimisto Aventura 2015a. Luettavissa: <http://www.aventura.fi/matkatoimisto-aventura>. Luettu 2.6.2015.

Matkatoimisto Aventura 2015b. Luettavissa: <http://www.aventura.fi/peru>. Luettu 23.11.2015.

Mincetur 2015. Turismo. Estadística e indicadores. Estadísticas. PERÚ Llegada Mensual de Turistas Internacionales (2002 - 2015). Luettavissa:

<http://www.mincetur.gob.pe/newweb/Default.aspx?tabid=3459>. Luettu 25.9.2015.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Sanoma pro oy. Helsinki.

Peru 2015. Lennot ja hotellit. Luettavissa: <http://www.peru.fi/lennot-ja-hotellit/>. Luettu 25.9.2015.

Peru this week 2015. Blogs. Opinion. Peru's biodiversity is vital to country's history, and future. Luettavissa: <http://www.peruthisweek.com/blogs-perus-biodiversity-is-vital-to-countrys-history-and-future-50289>. Luettu 25.9.2015.

Pine, J. Gilmore J. 1999. The Experience Economy. Harvard business school press. Boston, USA.

Rough guide 2015. South America. Peru. Accommodation. Luettavissa: <http://www.roughguides.com/destinations/south-america/peru/accommodation/>. Luettu 25.9.2015.

Sepänmaa, Y. 1998. Matkan estetiikka. Matka koettuna ja kokemus teoksena teoksessa Matkakirja. Artikkeleita kirjallisista matkoista mieleen ja maailmaan. Toim. Hakkarainen ja Koistinen. Kirjallisuuden ja Kulttuurin tutkimuksia. Joensuun yliopisto. 13-21.

Tarssanen, S. & Kylänen, M. 2006. Entä jos elämyksiä tuotetaan? Elämyskolmio-malli elämyksellisyyden tunnistamisessa, arvioinnissa ja vahvistamisessa.

Tarssanen, S. 2009. Elämystuottajan käsikirja. House of Finland. Sevenprint Ltd. Rovaniemi. Luettavissa: <http://houseoflapland.fi/wp-content/uploads/2014/06/EI%C3%A4mystuottajan-k%C3%A4sikirja.pdf>. Luettu 5.6.2015.

Tuomi, T. 1985. Suomen murteiden sanakirja I. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Helsinki.

Veijola, S. 2013. Matkailututkimuksen lukukirja. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. 1. painos. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.

Kuvalähteet

Kuva 1. Etelä-Amerikka. Activity village 2015. Shop. Peru On Map Of South America. Näkyvissä: <http://www.activityvillage.co.uk/peru-on-map-of-south-america>. Nähty 3.11.2015.

Kuva 2. Peru. Imagui 2015. Mapa de la selva peruana. Näkyvissä: <http://www.imagui.com/a/mapa-de-la-selva-peruana-ikebg6n6r>. Nähty 3.11.2015.

Kuva 3. Ulkomaalaisten matkailijoiden kävijämäärät Perussa. Mincetur 2015. PERÚ Llegada Mensual de Turistas Internacionales (2002 - 2015), Näkyvissä <http://www.mincetur.gob.pe/newweb/Default.aspx?tabid=3459>. Nähty 18.9.2015.

Kuva 4. Elämyskolmio. House of Lapland 2015. Näkyvissä <http://houseoflapland.fi/wp-content/uploads/2014/06/EI%C3%A4mystuottajan-k%C3%A4sikirja.pdf>. Nähty 23.7.2015.

Liitteet

Liite 1. Suomenkielinen kyselylomake

Perun elämysmatkailu

Tämä kysely on osa HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä, jossa tutkitaan Peruun kohdistuvaa elämysmatkailua ja se tehdään toimeksiantona matkatoimisto Aventuralle. Kysely koskee sekä suomalaisia että perulaisia henkilöitä, joilla on kokemusta Perussa vierailemisesta tai asumisesta. Arvostan osallistumistanne kyselyni vastaamiseen. Kaikkia vastauksia käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käytetään opiskelutarkoitukseen.

Kiitos ajastanne ja yhteistyöstänne.

Ystävällisin terveisin,
Janika Korpela

1. Sukupuoli *

- Mies
- Nainen
- En halua kertoa

2. Ikä *

---

3. Asuinpaikka (kaupunki & maa) *

---

4. Kuinka monta kertaa olet käynyt Perussa? *

- Kerran
- 2-3 kertaa
- 4 kertaa tai enemmän
- Asun Perussa

5. Matkasi tai Perussa oleskelusi tarkoitus? *

- Asuinmaa (jos olet paikallinen, siirry kohtaan "elämys")
- Työ

- Opiskelu
- Sukulaiset
- Loma

6. Matkasi oli

- Omatoimimatka
- Valmismatka

7. Ajankohta (kuukausi ja vuosi) ja matkan kesto

Elämys

**8. Mitkä kolme paikkaa nostaisit esiin Perun matkailusta? Kerro lyhyesti näistä koh-
teista. ***

---

9. Missä miellyttävissä paikoissa vierailit, joista et tiennyt etukäteen? *

**10. Mitkä olivat kolme mieleenpainuvunta elämystä Perussa? Miksi ne olivat niin ai-
nutlaatuisia? ***

**11. Yllättikö jokin asia Perussa sinut positiivisella/negatiivisella tavalla? Mikä ja
miksi? ***

---

12. Omakohtaisia vinkkejä ja suosituksia Peruun matkaavalle. Mitä jäi mieleesi Perun matkalta? Voit käyttää apunasi jaottelua rannikko, (costa), vuoristo (sierra) ja viidakko (selva), jolloin vastaukset jakaantuvat Perun eri osiin. Voit antaa niin monta esimerkkiä kuin muistat. *

Ruoka & juoma

Kahvilat & ravintolat

Huvittelu & yöelämä

Tapahtumat

Kulkeminen & kulkuneuvot

Luonto & eläimet

Ranta

Nähtävyydet

Urheilu

Shoppailu

Hyvinvointi

Taiteet & kulttuuri

Kieli & historia

Hotellit

Muu

---

13. Täydennä seuraava lause. *

Ensi kerralla Perussa...

Vahvista vastausten lähetys

Liite 2. Espanjankielinen kyselylomake

Turismo de aventura en Perú

Esta encuesta es la parte de la tesis de turismo de HAAGA-HELIA Universidad de Ciencias Aplicadas de Finlandia, que examina el turismo de aventura del Perú y que hice un trabajo para una agencia de viajes de Aventura. La encuesta está dirigida a los finlandeses y peruanos quienes tienen experiencia a visitar o vivir en Perú. Valorará mucho su participación para responder a mi encuesta. Todas las respuestas serán tratadas de forma confidencial y se utilizan con propósito de aprendizaje.

Muchas gracias por su tiempo y por su cooperación.

Un saludo cordial,
Janika Korpela

1. Género *

- Masculino
- Femenino
- Prefiero no decirlo

2. Edad *

_____

3. País de residencia y ciudad *

_____

4. Cuántas veces has estado en el Perú? *

- Una vez
- 2-3 veces
- 4 veces o más
- Vivo en Perú

5. Propósito del viaje o estancia en el Perú? *

- El país de residencia (Si estas un local, vaya a sección "la experiencia")
- El trabajo
- El estudio
- La familia
- La vacación

6. Tu viaje era

- El viaje independiente
- El paquete turístico

7. Fecha (mes & año) y duración del viaje

La experiencia

8. Menciona tres lugares turísticos en el Perú. Por favor da una breve descripción de estos elementos. *

---

9. En qué lugares agradables has visitado en qué no sabías por adelantado? *

---

10. Cuáles eran las tres más memorables experiencias en el Perú? Por qué estos eran tan únicos? *

---

11. Alguna cosa en el Perú sorprendía de una manera positiva o negativa? Sí, qué y por qué? *

---

12. Consejos y recomendaciones personales para un viaje a Perú. Qué recuerdas sobre el viaje en el Perú? Puedes usar la distribución como Costa, Sierra y Selva para que las respuestas se dividan en diferentes partes del Perú. Puedes dar tantos ejemplos que recuerdas. *

La comida y bebida

Las cafeterías y los restaurantes

El entretenimiento y la vida nocturna

Los festivales y eventos

El movimiento y transporte

Flora y fauna

La playa

Las atracciones

El deporte

Compras

La belleza y el bienestar

El arte y la cultura

El idioma y historia

Los hoteles

Otros

---

13. Completa la siguiente frase. *

En la próxima vez en el Perú...

Quiero enviar mis respuestas

OPAS PERUN ELÄMYSMATKAILUUN

Arvoisa reissaaja,

"Vaihto-opiskelusyksyn aikana Perussa olin kiitollinen ja onnekas viettäessäni paljon aikaa paikallisten seurassa, jolloin pääsin näkemään ja kokemaan perulaista elämää hyvin läheltä. Maassa on niin paljon potentiaalia ja huikkeitä paikkoja, että olisi harmi olla rikastuttamasta niillä muidenkin matkailijoiden kokemuksia. Lisäksi olen huomannut, ettei monikaan suomalainen juuri tunne sitä Perua, joka alkaa siitä, mihin matkaoppaiden must-nähtävyydet loppuvat.

Toivon, että olet aktiivinen ja kokenut omatoimimatkailija sekä suosit budjettimatkailua. Mielesi on avoin ja nuorekas, olet seikkailunhaluinen etkä kavahda reppureissailua, pitkiä bussimatkoja tai marsun maistamista. Toivon, että janoat elämyksiä ja otat Perun vastaan rakkaudella, kaikilla aisteilla ja mausteilla."

SISÄLLYS

Peru pintaa syvemmältä	1
Kieli – Quechua	1
Maukkaita maistiaisia – perulainen ruoka ja juoma	1
Hyvä tietää – kulkuneuvot	2
Kaupunkikohtaiset elämysvinkit pohjoisesta etelään	3

COSTA

Tumbes – pohjoisen rajakaupunki	3
Puntasal – huilailuun sopiva minirantalomakohde	3
Mancora – auringonpalvojia ja yövirkkuja Perun upeimmilla biitseillä	3
Túcume – pyramidikaupunki	3
Trujillo – Moche -kulttuurin aarteita	4
Huanchaco – surffareita ja kalastajatorppia cevichen kotikunnassa	4
Churin – marsufestivaali ja kuumia lähteitä	4
Lima – miljoonakaupungin sykettä	4
Lunahuana – aurinkoa ja koskenlaskua	7
Ica – piscotastingia	7
Huacachina – hiekkasurffausta aavikolla	7
Paracas - luonnonpuistoja ja saariretki pingviinien luo	8

SIERRA

Chachapoyas – pohjoisen tuntemattomat polut	9
Huaráz – seikkailijan korkein vuorenhuippu, jäätikköä ja turkoosi laguuni	9
Cusco – muinaisen maailman keskipiste	10
Sacred Valley – inkakaupunkeja ja unta korkeuksissa	11
Parque Nacional de Manú – Perun suurin kansallispuisto	12
Chooquequirao – Machu Picchun pikkusisko	12
Aguas Calientes - Andikylä matkalla Machu Picchulle	12
Machu Picchu – inkojen kadonnut kaupunki	12
Arequipa – arkkitehtuuria ja Colca Canyon	13
Chivay – aarteita matkan varrella	13
Puno – Titicaca ja quechuan kieltä	14
Titicaca – korkeuksissa kimmeltävä järvi ja kelluvia kaislasaaria	14

SELVA

Iquitos – rantoja ja viidakkoretki	15
Pacaya-Samirian luonnonpuisto	16
Tarapoto – salassa pidetty lomaparatiisi	16
Tambopatan luonnonpuisto	17

LOPPUSANAT

PERU

Peru pintaa syvemmältä – Ylläty, koe, napostele, krebäa, vinguta Visaa ja ota nokosia.

Peru on lämpimien sydämien maa; sen kulttuurissa ovat säilyneet alkuperäiskansojen perinteet - juhlat, rituaalit, perhekeskeisyys sekä lupa olla aina pikkuisen myöhässä. Peru tulvii latinosäveliä ja paikallisten avuliaisuus on ihailtavaa - he ovat huolettomia, hymyileviä ja mahdollittoman vieraanvaraisia. Lattareissa saa tottua siihen, ettei mikään toimi, mutta silti kaikki kuitenkin hoituu. Maa on koti 30 miljoonalle asukkaalle ja se on 1,285,216 km² pinta-alallaan Etelä-Amerikan maista kolmanneksi suurin.

Peru hurmaa mitä rikkaimmalla luonnon monimuotoisuudellaan. Maantieteellisten rajojen sisälle sulkeutuu planeettamme 32 ilmastolajista 27 sekä maapallon 104 ekosysteemistä 84. Maa jakautuu kolmeen alueeseen, joissa kussakin vallitsevat omaleimaiset luonnon olosuhteet; on kuiva ja kapea rannikkokaistale Costa, Andien vuoristo Sierra sekä trooppinen Amazonian sademetsä, Selva. Juuri kontrastit tekevätkin Perusta yhden maailman mielenkiintoisimmasta matkakohteista. Se on kuin luotu seikkailijoille - se pyytää viipymään kauemmin ja etsimään sen syvintä sydäntä.

Kieli - Quechua

Perun pääkieli on espanja, mutta Inkojen käyttämä ja vielä nykyisinkin yllättävän laajasti puhuttu Quechuan kieli kiehtoo kuulijaa. Kielen puhujia on maailmassa 8–10 miljoonaa ja ne jakautuvat Perun, Bolivian, Ecuadorin, Chilen, Kolumbian ja Argentiinan alueelle. Kuinka eksoottinen voikaan olla kieli, jossa esimerkiksi numero 1111 sanotaan "waranca pachaj chunca ujniyoj", tervehditään "Allillanchu" ja kiitetään "Yusparasunqui".

Maukkaita maistiaisia – perulainen ruoka ja juoma

Perulaisten suuri ylpeydenaihe on ennen kaikkea maailman laajuisesti tunnettu perulainen ruoka. Nimekkäät World's Leading Culinary Destination-, että South America's Leading Culinary Destination- palkinnot on jaettu nyt kolmatta kertaa ja jokaisella kerralla Perulle on tullut voitto kotiin. Näiden lisäksi Peru on nimetty Latalalaisen Amerikan ruokapääkaupungiksi vuonna 2006 ja Limaa tituleerataan kaikissa mahdollisissa yhteyksissä vähintäänkin Etelä-Amerikan tärkeimmäksi ruokamatkakohteeksi.

Kokkikuulusuus:

Perulaisista kokeista eniten kansainvälistä mainetta on kerännyt herra nimeltä Gastón Acurio, jonka ansiosta Peru onkin noussut maailmalla tunnetuksi ruokakulttuurikohteeksi. Gastónin käsialaa on esimerkiksi Limassa lokakuun tienoilla järjestettävä Mistura, vuotuinen Latalalaisen Amerikan suurin ruokafestivaali. Tapahtuma keskittyy ruuan lisäksi myös perulaiseen kulttuuriin - sen vivahteisiin, traditioihin ja tapoihin.

Maista näitä:

Maukkaat ja eksoottiset hedelmät: Peru on tunnettu sen lukemattomista maukkaista ja eksoottisista hedelmistään. Toreilta ja kadunkulmista saa napattua herkkuja kuten aguaje, arazá, camu camu, ciruelo ja cocona.

Perulaisia perinneruokia:

- ceviche – raakaa kalaa limellä
- lomo saltado – lihaa ja riisiä
- aji de gallina – kanaa kastikkeella
- causa rellena de atún – perunaa tonnikalalla
- papa la huancaína – perunaa huancaína –kastikkeella
- arroz con mariscos – riisiä merenelävillä

Lisukkeeksi: Ají on tulinen ja mausteinen kastike, jota löytyy montaa eri makua ja paikalliset käyttävät sitä lähes kaiken ruuan mausteena. Erimakuisia ajía voi pyytää annoksiin tai sitä voi ostaa kotikokkailuun supermarketista.

Jälkkäreitä:

- maís morado, tummaa makeaa maissikeittoa
- picarones eli kurpitsasta tai perunasta tehdyt munkit
- chifle eli ohuet banaanilastut
- mani tarkoittaa pähkinöitä
- tequeños on paistettuja juustotikkuja
- juustojäätelö queso helado
- Supermarkettien herkkutiskit pursuavat isoja valmistäytekkakuja, joita näkyy myös katukuvassa monen kantavan. Herkullinen suklaakakkupala on kolme kertaa suurempi ja halvempi kuin Suomessa.

Alueelliset erikoisuudet

- **Costa - Rannikon** erikoisuudet ovat erilaiset kalaruoat ja äyriäiset
- **Sierra - Vuoristossa** herkutellaan marsua, etenkin Cuy al Horno. Lisäksi juureksia, maissia, alpakanihaa ja kokalehtiä
- **Selva - Viidakossa** ruokalista näyttää eksoottisimmalta ja tyypillisiä proteiineja ovatkin mm. tapirin, vyötiäisen, kilpikonnan, erilaisten jyrsijöiden ja apinoiden liha, sekä erilaiset hyönteiset. Lisäksi ají charapita, banaanisipsejä (chifles), tuoreita hedelmiä ja banaania monessa eri muodossa; sipseinä, muhennoksena, paistettuna

Juomat- siemaile:

- Perulaisia driksuja: Chilcano con fresa, Pisco Sour, Maracuya sour
- Alkoholitettomia juomia: Inca cola

Hyvä tietää – kulkuneuvot

Etenkin pääkaupungissa Limassa liikenne on suorastaan kaoottista. Autojen sisällä roikkuu usein erilaisia risti-kaulakoruja tai ikoneita ja kuskit rukoilevat ajaessaan turvaa ja suojelua vähän väliä. Autoilijoilla onkin mielettömän nopeat refleksit. Torvea soitetaan konsanaan, mutta pelisilmää ja ystävällisyyttäkin löytyy ja tietä annetaan, kun sitä osataan pyytää. Limassa on kokoonsa nähden vähän liikennevaloja, sen sijaan liikennettä rytmitävät liikenneympyrät ja hidasteet teillä. Autoja on valtavasti ja ruuhka-aikaan meno on varsin hidasta.

Taksi: Jos mahdollista, taksi tulisi tilata aina etukäteen soittamalla kaupungin yleiseen taksinumeroon. Kaikkialla se ei ole mahdollista ja kaikkien taksien kanssa tulee olla varovaisia, ei mieluiten matkustaa yksin myöhään illalla ja hinta on sovittava aina etukäteen, tinkiminen mielessä.

Paikallisliikenne – bussit: ovat oma lukunsa. Kaupungeissa vilisee paikallista tunnelmaa huokuvia, noin kymmenpenkkisiä pakettiautoja, combeja, jotka ovat maan yleisin julkinen kulkuneuvo. Täsmällisiä aikatauluja niillä tosin ei ole, ne menevät milloin menevät. Kyytiin hypätessä kadun varsilta löytyy jonkinlaisia bussipysäkkejä, joissa odotella, mutta kyydistä pois haluaminen onnistuu siitä kuskille huutamalla. Relevantteja poisjääntipaikkoja ovat mm. ”kadunkulma”, ”iso puu” tai ”leipomo”. Matka suuntaansa maksaa 15 senttiä.

Kaukoliikenne – bussit: Pidemmät matkat on hyvä matkustaa luotettavan bussiyhtiön kyydissä, jossa palvelu ja oltavat ovat kuin matkustaisi tasokkaalla lentoyhtiöllä. Suositeltavia yhtiöitä ovat esimerkiksi Cruz del Sur, Civa, Oltursa, Tepsa ja Perúbus.

Kaukoliikenne – junat: ainut rautatieyhteys kulkee Cusco – Machu Picchu ja Cusco – Puno – akselilla.

Yksityisautoilu: Pidä ovet aina lukossa ajonkin aikana, älä jätä autoon mitään. Ryöstöjen ja huijauksien vuoksi autonvuokrausta ei suositella.

Kaupunkikohtaiset elämysvinkit

C O S T A

TUMBES – pohjoisen rajakaupunki

Perun pohjoisin kaupunki Tumbes sijaitsee lähellä Ecuadorin rajaa ja on tunnettu sen rannoista ja rajanylitysmahdollisuudestaan.

- Vieraille **mangrovemetsässä**, joka on puiden ja pensaiden muodostamaa tiheää kasvillisuutta, jota kasvaa tropiikissa runsassateisilla alueilla suojaisilla merenrannikoilla ja jokisuistoissa.
- Piipahda **krokotiilifarmilla ja lintusaarilla** Islas de aves ja Isla de Amor
- **Mani- ja pedikyyri** on täällä taitavaa ja edullista
- **Frontera, Perun ja Ecuadorin rajapaikka Aguas Verdes:** Sotkuisen kiireisellä raja-alueella myynnissä on kaikenlaista ruokaa ja krääsää. Maidenrajan pystyy ylittämään tuosta vaan ilman kenenkään kyselemisiä.
- **Zorillos** –niminen kylä lähellä Tumbesia on vaihtoehtoinen majoituspaikka rannan tuntumassa.

PUNTASAL – huilailuun sopiva rauhallinen minirantalomakohde

Puntasal on suosittu ja rentouttava hiekkarantojen ympäröimä pieni rantalomakohde ja matkailijan latauspiste. Se sijaitsee Tumbesin maakunnan puolella noin 25 kilometrin eli vartin taksimatkan päässä Mancorasta. Puntasal on ihanan hiljaista ja rauhallista aluetta, jossa meri kuohuu ja aurinko paistaa kymppillä. Korppikotkat leijailevat taivaalla ja kauniit simpukat rantahiekassa odottavat noukkijoitaan.

MANCORA – auringonpalvoja ja yövirkkuja Perun upeimmilla biitseillä

Limasta 18 tunnin bussimatkan päässä komeilee Perun pohjoisosassa tunnettu suosittu **rantalomakaupunki** ja eläväinen **yöelämäkeskus** Mancora. Piuran maakunnan suosituimmasta kaupungista löytyy Perun hienoimmat rannat sen 20 kilometrin pituisine rantaviivoineen, jotka ovat niin auringonpalvojen kuin surffareidenkin suuressa suosiossa. Ympärivuotinen lämpö takaa rannikkokaupungille ainaisen vilkkaan sykkeen ja tarjoaa kodin noin 10 000 asukkaalle 130 kilometrin päässä Ecuadorin rajalta.

TÚCUME – pyramidien kaupunki

Kaupunki on tunnettu sen **pyramidilaaksostaan**, joka koostuu 26 pyramidista. Túcumen kaupunki sijaitsee 33 kilometriä Chiclayosta pohjoiseen. Paikalliset kutsuvat aluetta nimellä **Purgatorio**. Tämä nähtävyys oli merkittävä alueellinen keskus alkuperäisasukkaille. Tucume on osa Lambayequen laaksoa, joka on Perun pohjoisrannikon suurin laakso.

TRUJILLO – Moche -kulttuurin aarteita

Trujillo, ikuisen kevään kaupunki, on Perun kolmanneksi suurin kaupunki ja sijaitsee maan luoteisrannikolla noin 9 tunnin ajomatkan päässä Limasta. Trujillo oli suurin esihistoriallisten Moche- ja Chimu -kulttuurien keskus, ennen Inkojen valloitusta. Kaupunkia pidetään yhtenä Perun vaa- ralli-
simmista paikoista.

Ruta Moche - arkeologian salainen helmi

Perun toiseksi tärkein matkakohde on lähes täysin tuntematon kuuluisuus Ruta Moche, joka on Moche-kulttuurin keskeisimmät paikat esittelevä reitti Perun pohjoisosassa. Reitti sisältää erilaisia arkeologisia kohteita eri puolella Perua. Reitti sijoittuu La Libertadin, Lambayequen ja Ancashin alueille, ja sen tärkeimpiin arkeologisiin kohteisiin lukeutuvat Huacas del sol y de la luna, Complejo arqueológico del Brujo, Huaca Rajada-Sipán sekä UNESCO:n maailmanperintökohteenakin tunnettu Chan Chan. Paikoista voi bongata ”El Perro peruano” eli perunkarvatonkoiran, jota voi käyttää, ja on käytetty kuuma-vesipullona, koska sen ruumiinlämpö on yli +40C. Koira on täällä pään maailmaa pakollinen kaikilla arkeologisilla raunioilla.

HUANCHACO – surffareita ja kalastajatorppia cevichen kotikunnassa

Huanchaco on pieni kalastajakaupunki 12 kilometrin päässä Trujillosta. Se on **kuuluu surffareistaan ja kalastajaveneistä** (Caballitos de totora) ja kaupunki tunnetaan cevichen kotikuntana. Rantabulevardi täyttyy turisti-kojuista ja johtaa merelle vievälle pitkälle laiturille, jossa rohkeat pelikaanit tepastelevat ympäriinsä ja poseeraavat kiltisti kun turistien salamavalot vilkkuivat. Rannan tuntumasta löytyy erittäin hyvä **kasvisravintola nimeltä Otra Cosa** (Avenida Victor Larco 1312, Huanchaco). Ruokalista on monipuolinen ja annokset edullisia ja herkullisia. Siirry jälkkärille **kahvila Chocolate Caféeseen** (Av. La Rivera No 752, Huanchaco). Lisäksi **merenrantahotelli Coco's Beach** aivan rannan tuntumassa on näppärä valinta pienellä budjetilla reissaaville (Avenida Victor Larco Herrera).

CHURIN – marsufestivaali ja kuumia lähteitä

Tämä pieni ja rauhallinen kaupunki on kuuluu sen luonnonläheisyydestä ja rentouttavista kuumista lähteistään. Suosituimpia ovat **Tingo ja Fierro**, jotka sijaitsevat noin 3 km päässä kylästä, jonne pääsee näppärästi mototaksilla. Toinen vaihtoehto on neljä ulkouima-allasta muodostava kuuluu lääketieteellinen kuuma-lähde **Gruta de Mamahuarmi**, joka on 10 minuutin kävelymatkan päässä Limaan vievältä tieltä. Sisäänkäynti on 2 solia. Kaupunki on myös tunnettu sen vuosittain kesäkuussa järjestettävistä marsufestivaaleista. Perinne on lähtöisin Inka-ajoilta ja edelleen marsut puetaan suloihin ja pieniin juhla-asuihin, jonka jälkeen kauneiden puettu marsu voittaa ja juhlan päätteeksi ne julmasti syödään.

LIMA – miljoonakaupungin sykettä

Vilkas, kaoottinen mutta ihastuttava 8 miljoonan asukkaan Lima on maailman toiseksi kuivin pääkaupunki heti Kairon jälkeen. Lisäksi Liman historiallinen keskusta on Unescon maailmanperintökohde ja maailman pisin joki, Amazon, alkaa Limasta.

Merkillisiä tapahtumia ja festivaaleja

- **Lokakuun violetti kuukausi:** Perun Limassa juhli-taan lokakuussa violettia kuukautta, mes mo-radoa, toisella nimellä kutsuttua El señor Mi-lagroa. Juhlatilaisuudessa kannetaan ympä-riinsä 350-vuotiasta Jeesus-maalausta, jossa violetti väri tulee nasaretilaisten nunnien vaatteiden väristä.
- **Ruokafestivaali Mistura**
- **Paikallisvaalien** aikaan lokakuussa kaikki-alla riittää hulinaa ja kummallisia sääntöjä, kuten alkoholin myyminen vaalien edeltävä päivänä on kiellettyä – Perussa äänestämisen on pakollista, ja äänestämättä jättämisestä seu-raa sakko.

Ihastu

- **Näköala:** Piipahda köyhässä Rímacin kaupunginosassa, mistä autolla huristelee kippuratietä pitkin 400 metrin korkeudelle näköalapaikalle nimeltä Cerro San Cristóbal. Kukkulalta näkee koko Liman ja näky on vaikuttava.
- **Museo:** Museo de Sitio Naval Submarino Abtao on Callaossa sijaitseva sukellusvenemuseo, jossa pääsee vierailemaan Perun laivastossa 48 vuotta palvelleessa sukellusveneessä, josta vuona 1998 tuli ensimmäinen kelluva museo Latinalaisessa Amerikassa.
- **Taide:** Limassa sijaitseva Museo de Arte de Lima, MALI, esittelee kokoelmassaan Perun taidetta 3000 vuodelta. Parque de la Exposición, Paseo Colon 125, Lima
- **Puisto:** Circuito Mágico del Agua on suihkulähdepuisto, jossa 13 eri tanssivaa lähdeä koreilee valo-showllaan. Avoinna ke-su, 16:00 – 22:00. Av. Arequipa Cdra. 07.
- **Eläintarha:** Parque de Las Leyendas on Limassa sijaitseva eläintarha, joka on jaettu perulaiseen tuttuun tapaan kolmeen eri alueeseen luontonsa vuoksi.
- **Luonnonsuojelualue:** Lomas de Lachayn luonnonsuojelualue sijaitsee noin 100 kilometriä Limasta pohjoiseen.
- **Kesällä:** Kun Limassa koittaa kesä, paikalliset suuntaavat tunnin ajomatka päähän etelään Asiaan, jossa tanssi ja musiikki raikaa rannalla ja ostoskeskus täyttyy shoppailijoista.

Tee löytöjä

- **Ostoskeskuksia:**
  - Larcomar on viihtyisä ja trendikäs kauppakeskus Mirafloresissa
  - Jockey Plaza sijaitsee La Molina
  - Real plaza on uusi ostoskeskus Jesús Mariassa
- **Inca market** Mirafloresissa
- La Victoriassa sijaitseva **Polvos Azules** myy lähes kaikkea tavaraa, tunnettu piraattituotteistaan. Huomioitavaa on, että alueena La Victoria on yksi Liman vaarallisimmista.

Herkuttele

- **Jugurttijäätelö** Pinkberry:ssä (useita, mm. Jockey Plaza ja Miraflores)
- **Etelä-Amerikan parhaimmaksi valittu ravintola** Central (Calle Santa Isabel 376, Miraflores)
- **Sushibuffa** Ravintola Oceanika (Av. Paseo Del Bosque 547, San Borja)
- **Sushitaiivas** Edo sushi bar (useita, mm. Jockey Plaza ja Miraflores)

- Gastón Acurion erinomaisia ravintoloita: **Astrid y Gastón** (Av. Paz Soldán 290, San Isidro, Lima 27) ja **Tanta** (useita, mm. Jockey Plaza, Larcomar)
- **Rosa náutica** – hyvää perulaista ja kansainvälistä ruokaa ja upea sijainti meren rannalla (Espigon 4 Circuito de Playas | Miraflores)
- **Cala** – maukasta perulaista ruokaa (Cto. de playas, Barranco)
- **Nanka** – mainio perulainen ravintola, Molina Plaza
- **Bravo restobar** (Los Caobos 380 esquina con, Raul Ferrero cdra 12, La Molina)
- **Chifat** ovat halpoja kiinalaisia ravintoloita. Suositeltava perulainen buffet löytyy kuitenkin Chifa Mandarinista (Av. Javier Prado Este 1860 Lima)

Krebaa

Yöelämä: Liman yöelämän keskittymä on ehdottomasti Miraflores, San Isidro ja Barranco.

- **Antiquo**, Corredor Costa Verde S/N, Lima
- Mirafloresissa hallitsee Larcomar, jonka helppo saatavuus ja huimat näköalat vetävät puoleensa. Ahtailla klubeilla krebataan salsan rytmiin sekä kuunnellaan uusimpia kansainvälisiä hittejäkin. **Aura** ja **Gotica**
- Torstaisin **HELP**, Catalino Miranda, 158, Barranco
- **Bizarro**, Francisco de Paula Camino 220, Miraflores
- **El dragon**, Av Nicolás de Piérola, 168, Barranco
- **Kasinot:** Liman yöelämä kasinolla ja paikallinen musiikki. Live-esiintyjä, ruokaa ja drinkkejä. Ihmiset tanssivat hyvän biisin tullessa käytävilläkin.

Piipahda näissä Liman kaupunginosissa

MIRAFLORES – Viehättävä, turvallinen ja kaunis Liman kaupunginosa Miraflores on turismin ehdoton keskittymä, missä myös paikalliset viettävät eniten aikaa. Se on täynnä ostosmahdollisuuksia ja sekoitus nousevia luksushotelleja, vanhaa arkkitehtuuria, moderneja asuntokortteleita, hyvää ruokaa, sinistä vettä, surffirantoja, taidegallerioita ja kulttuuria. Keskelle kaupungin vilskettä on kuitenkin jätetty pieni puisto, **Parque Kennedy**, joka on vallattu kissojen temmellyksellä. Lisäksi rantabulevardi jatkuu pitkälle usean kilometrin päähän Costa Verdeä, jossa sijaitsee suosittu **Parque del Amor** on ihastuttava puisto upealla näköalalla suoraan merelle. Rakkausrunoilla kaiverretuissa puistonpenkeissä on samaa teemaa Barcelonan Parq Üellin kanssa. Samassa sijaitsee **Parque Raimondi**, joka kiemurtelee Tyynenmeren rantaviivaa pitkin. Korkealla puistossa järjestetään myös **liitovarjoilua**, jossa lähtö jyrkänteeltä ja 20 minuutin riippuminen Liman yläpuolella maksaa 100 solea, eli noin 25 euroa. Lisäksi alue on lenkkeilijöiden suuressa suosiossa.

BARRANCO – Mirafloresin eteläpuolella sijaitseva, ei niin länsimainen, Barranco:n kaupunginosa oli 1920-luvun alun taiteilijoiden kotiseutua. He antoivat aikoinaan kaupunginosalle uniikin sävöksen, joka henkii edelleen boheemia inspiraatiota ja sen energia onkin kovin romanti-

nen ja seesteinen. Taiteilijakorttelit täyttyvät kahviloista, kulmakuppiloista ja nykyisin myös suosituista yökerhoista. Lisäksi colonia-ajan upeat talot tarjoavat kadunvarsilta löytyviä ihastuttavia pikkupuoteja ja puistoissa järjestetään erilaisia tapahtumia ja ulkoilmakonsertteja. **Puente de Los Suspiros**, Huokauksien Silta, on saanut nimensä lukuisista alueella syntyneistä romansseista sekä innoittanut monia perulaisia lauluntekijöitä. Sillan ali kulkeva kuja johtaa rannalle, jossa pääsee ihastelemaan merenläheisyyttä.

SAN ISIDRO – On siisti ja hiljainen kaupunginosa, mutta samaan aikaan sijainti on hyvin keskeinen. Tämä Mirafloresin tyylinen vauras kaupunginosa korkealuokkaisine asuinalueineen ja suurine yrityksineen on yksi Liman kalleimmista alueista. Alue on tunnettu bisnesalue, mutta sieltä löytyy myös paljon erilaisia kauppoja, kahviloita ja ravintoloita. Lisäksi Barrancosta löytyy taidegallerioita, teattereita ja elokuvateattereita. Monet kaupungin suurlähetystöistä sijaitsevat alueella, kuten myös Suomen suurlähetystö. Alueelta löytyy niin puistoja ja hotelleja kuin yksi kaupungin suurimmista viheralueistakin, **Lima Golf Club**.

LUNAHUANA – aurinkoa ja koskenlaskua

Lunahuana on suloinen pieni kylä lähellä Limaa. Yleensä kylään matkustetaan koskenlaskun tai mönkijöillä päristelyn vuoksi, mutta paikalliset suuntaavat Lunahuanaan myös auringon takia. Varsinaista rantaa tai uima-allasaluetta ei kuitenkaan löydy, joten jos mieli hotellin uima-altaalle ja aurinkotuoleille, on varattava huone päiväksi.

ICA – piscotastingia

Vanha, mutta vilkas Ica sijaitsee neljän tunnin bussimatkan päässä Limasta. Piipahda **Viini- ja piscokierroksella** el Catadorissa ja Lazassa. Muuten lähinnä läpikulkukaupunki Huacachinaan.

HUACACHINA – Hiekkasurffausta aavikolla

Huacachina on pieni kylä keskellä aavikkoa, vain 20 minuutin päässä Icasta. Kokeile **Sandboardingia** hiekkadyyneillä. Ensin jeepillä kurvaten tuhatta ja sataa ylös dyyneille ja sieltä snoukkaamalla tai laudan päällä mähälle alas. Dyynien kupeesta löytyy myös pieni **laguuni**, jossa pääsee veneilemään.

- **Pää tyynyyn: Hotel Suiza** tasokas hotelli uima-altaalla (Balneario de Huacachina, 264)
- **Hotel Casa de Arena.** (Av. Angela de Perotti S/N Balneario de Huacachina) Hostelli on suosittu reppureissaajien keskuudessa sen sijainnin, edullisuuden ja uima-altaan vuoksi.

PARACAS – luonnonpuistoja ja saariretki pingviinien luo

Paracas, Quechuan kielellä satava hiekka, on pieni aurinkoinen kylä merenrannalla, jonne autolla huristelee kolmessa tunnissa Limasta.

- Vieraile Paracasin luonnonpuistossa joka sijaitsee muutaman kilometrin päässä Paracasista etelään. Puisto perustettiin vuonna 1975 lähinnä suojelemaan meren eliöitä.
- Rapsuttele kuvauksellisia ja huomionkipeitä pelikaaneja rannalla
- Osallistu saariretkelle Islas Ballestasille. Retkellä onnistuu bongaamaan pingviinejä, merileijonia ja mielettömiä määriä erilaisia harvinaisia lintulajeja. Lisäksi matkan varrella veneestä näkyy hiekkään piirretty kuvio, el Candelabro de Paracas, josta kukaan ei tiedä kuka sen on tehnyt, miksi tai milloin, mutta se on vähän samaa lajia Nazcan linjojen kanssa.

SIERRA

CHACHAPOYAS – Pohjoisen tuntemattomat polut

Utubambajoen laaksossa, 2335m merenpinnan yläpuolella, sijaitsevassa pienessä kylässä nimeltä Chachapoyas, ei itsessään matkailijalle löydy kummempaa tekemistä. Muutama hassu kauppa löytyy sivukadulta ja vähäisetkin ravintolat sulkevat ovensa aikaisin, jolloin illan tullen masun kurniessa on suunnattava vaan vaatimattomiin minimimarketteihin, joista yksi löytyy pääaukion laidalta. Chachapoyasiin, Amazonian maakunnan pääkaupunkiin, tullaan lähinnä Perun suurien salaisuuksien ja vielä tallaamattomien polkujen vuoksi, jotka löytyvät pohjoisesta.

Chachapoyasista 72 kilometrin päässä sijaitseva **Kuelap** on yksi Perun hämmästyttävän harvoin vierailuista helmistä. Sademetsän kätkemää Kuelapin rauniokaupunkia on verrattu suuruutensa ja arkeologisen arvonsa perusteella usein Machu Picchuun. Noin vuosituhat sitten, ennen inkujen ja eurooppalaisten saapumista, Kuelapia hallitsivat chachapoyat, sumuisten vuorten sotilaskansa. Kuelap oli sotilaallinen linnoitus, mutta myös asuttu kaupunki vuoriston

jylhissä korkeuksissa. Muurien sisällä on yli 400 rakennusta ja kivisiin seiniin kaiverretut symbolit kertovat chachapoyien uskonnosta, linnoituksen arkkitehtuuri taitavasti mietitystä sotastrategiasta ja hautalöydöt kehittyneestä lääketieteestä. Kuelapin rakennustyöt aloitettiin 600-luvulla ja kestivät useamman vuosisadan. Parhaimmillaan kaupungissa asui yli 3 000 ihmistä ja se oli käytössä 1500-luvun espanjalaisvalloituksiin saakka. Aluetta ryhdyttiin kuitenkin tutkimaan ja kunnostamaan vasta 1990-luvulla.

Maailman kolmanneksi korkein vesiputous **Catarata de Gocta** on Perun suurin vesiputous ja maailmanmittakaavassa kolmanneksi korkein, 771 metriä. Syvällä Perun puoleisessa Amazonin sademetsässä piilottelevat vesiputoukset nousivat muun maailman tietoisuuteen vasta vuonna 2005. Vesiputoukselle on mahdollista lähteä retkelle paikallisoppaan kanssa, jolloin kuljetukset sisältyvät hintaan. Parin tunnin ajomatalla pääsee ihastelemaan huikaita maisemia ja perillä pienessä kylässä aloitetaan itse vaellus vesiputouksille. Kaksi tuntia reipasta kävelyä ylä- ja alamäkeä pitkin perille, jossa vesiputoukset lumoavat katsojan, mutta kylmä ja voimakas tuuli putouksen läheisyydessä estää pitkäkestoisen ihastelun. Reippaimmat pääsevät vesisuihkun alle, mutta aikataulu voi olla jokseenkin tiukka.

HUARÁZ – seikkailijan korkein vuorenhuippu, jäätikkö ja turkoosi laguuni

Huaráz on köyhä, noin sadantuhannen asukkaan kaupunki, joka sijaitsee noin 400 km Limasta pohjoiseen. Matka bussilla kestää lähes 9h, koska kippuraitaita Andeja pitkin noin 3 000 metrin korkeudella merenpinnasta ei voi tuhatta ja sataa hurjastella. Kaupungista löytyy alkuperäistä anditunnelmaa – paikalliset naiset pukeutuvat värikkäisiin hameisiin ja mantoihin sekä suuriin hattuihin. Tienreunoilla herttaiset mammat kutovat pi-poja ja kaulahuiveja alpakan villalangasta ja myyvät tuotteitaan.

- **Perun korkein vuoren huippu:** Huaráz tarjoaa huimia elämyksiä ja aktiviteetteja seikkailijoille. Parque Nacional

carán, Unescon maailmanperintökohteenakin tunnetussa kansallispuistossa ja Cordillera Blancan vuoristossa sijaitsee Perun korkein vuori Huascarán, 6768 metriä, joka on myös Etelä-Amerikan neljänneksi suurin.

- **Turkoosi laguuni:** Lisäksi puistosta löytyy laguuni Llangannuco Chinancocha.
- **Historiallinen hautausmaa:** Matkan varrella kannattaa piipahtaa myös Yungayssa, jossa vuonna 1970 Ancashin maanjäristys tuhosi suurimman osan vanhaa kaupunkia ja surmasi 10 000 kaupungin asukasta. Nykyään paikka toimii hautausmaana.
- **Jäätikölle:** Puya raimondissa pääsee napsimaan kuvia kaktusten kanssa ja patikoimaan Pastorurin jäätikölle. Jäätikkö sijaitsee 5250 metrin korkeudessa, mutta se on sulanut huimaa vauhtia ilmastonmuutoksen vuoksi. Minibussilla tietä ylöspäin kurvaillessa korvissa alkaa tuntea ja parkkipaikalta jäätikölle kävelee vielä loivaa ylämäkeä noin 40 minuuttia, tosin vaihtoehtoisesti heppakuljetusta on tarjolla.
- **Pyöräretki vuoristossa:** Ehdottomasti suositeltava aktiviteetti on pyöräretki Andien vuoristossa. Kaupungissa on monia eri paikallisyrittäjiä, jotka tarjoavat edullisia retkiä.
- **Näköalapaikka:** Rataquenua
- **Kauppahalli:** Paikallisessa kauppahallissa kiertely on erikoinen kokemus

CUSCO – muinaisen maailman keskipiste

Reilun tunnin lentomatkan päässä Limasta sijaitseva Cusco – Quechuan kielellä maailman keskipiste – oli aikoinaan Inkojen imperiumi. Nykyisin Cusco on ansaitusti Perun vilkkain turistikeskus sen inkaraunioiden, siirtomaa-arkkitehtuurin ja värikkäiden toriensä vuoksi. Ennen kaikkea kaupunki toimii näppäränä turistien välietappina matkalla Machu Picchuun.

Varaudu korkeuseroon - Jopa 3600 metrin korkeudessa Andien vuoristossa lymyilevä Cusco saa lähes jokaisen matkalaisen kärsimään jonkinasteisesta vuoristotaudista nopean korkeusvaihdoksen vuoksi. Niinpä **Mate -teen** sanotaan helpottavan vuoristotaudin oireita ja **kokakarkkeja** voi ostaa joka kioskista.

Herkuttele

- Uchu – Calle Palacio 135
- Fallen Angel – Plazoleta Nazarenas 221
- Qori Sara – Calle Garcilaso De La Vega Cuzco
- Green Point My Vegan Restaurant - Calle Carmen Bajo 235

Huomaa nämä

- Cuscon vanha historiallinen kaupunki löytyy UNESCO:n maailmanperintölistalta
- **Inkamuurit** ovat erittäin hyvin säilyneitä. Erityisesti muurista kannattaa etsiä kuuluisaa ”kahdentoista enkelin kiveä”.
- **Corincancho** on vanha inkatemppli, josta espanjalaiset valloittajat tekivät katolisen kirkon.
- Bongaa Cuscon katedraalissa sijaitsevasta perulaisen Marcos Zapatan **Viimeinen ehtoollinen - alttarimaalauksesta** Jeesus opetuslapsineen popsimassa paikallista herkkua, marsua.
- Kiinnostavat **Inkamuseo** ja sympaattinen **Kokamuseo**, jossa ymmärtää ”pyhän lehden” valtavan merkityksen Andien alkuperäiskansoille.
- **Sacsayhuaman** on Cuscon lähetyvillä sijaitseva arkeologinen nähtävyys
- Kaikista Perun paikallisjuhlista kaikkein erikoisin ja näyttävin vuosittainen kesäkuussa pidettävä uskonnollinen juhla on **Qoyllur Riti** (Star snow festival) joka pidetään erittäin korkealla syrjäisessä Andien laaksossa Cuscosta etelään Sinakara Valleyssa, noin 20 kilometrin päässä Ausangatesta, eli 6384 metriä korkeasta vuoresta. Juhlissa voit liittyä kymmenien tuhansien alkuperäiskansalaisten pyhiinvaellukselle.
- Vuosittainen Auringon Jumalan juhla **Inti Raymi** on vanha festivaaliperinne inka-ajoilta, jota juhlitaan heinäkuussa vuoden lyhyimmän päivän aikana.
- Elokuun alussa vuorostaan juhlitaan **Pacha Mama raymia**.

Krebaa

Yöelämä Cuscossa on erittäin vilkasta. Parhaat baarit, kahvilat ja ravintolat löytyvät Plaza de Armaxen läheisyydestä sekä San Blas'n kaupunginosasta.

Pää tyynyyn

- Pariwana Hostel C. Meson de la Estrella 136, Cusco
- Loki Hostel, Cuesta de Santa Ana 601, Cusco
- Hostel Kokopelli, San Andrés 260, Cusco

SACRED VALLEY – inkakaupunkeja ja unta korkeuksissa

Noin 15 kilometrin päässä Cuscosta sijaitsee Sacred Valley, josta löytyvät **Pisacin ja Ollantaytambo** **Inka-kaupungit** sekä kokemisen arvoiset **markkinat**. Jos Perun Pyhä laakso ei ole tarpeeksi eppinen, **nuku skylodgessa**, läpinäkyvässä kapselissa 300 metrin korkeudessa Urubamba-joen yllä, josta avautuu upea panoraama näkymä Andeille. Kapseleita on yhteensä kolme, jossa kussakin nukkumapaikat tarvittaessa jopa kahdeksalle hengelle ruokatilalla ja omalla kylpyhuoneella varustettuina. Varaus Airbnbn kautta.

PARQUE NACIONAL DE MANÚ – Perun suurin kansallispuisto

Cuscon alueella sijaitsee myös Perun suurin kansallispuisto Manú, joka sisältää yhden maailman rikkaimmista biodiversiteeteistä ja on päässyt UNESCO:n maailmanperintökohteiden listalle. Manú on yli 15 000 neliökilometrin kokoinen alue, joka ulottuu Amazonilta aina Andien ylärinteille saakka sisältäen useita kasvillisuusvyöhykkeitä ja sen myötä monipuolisen eläin- ja kasvilajiston.

CHOQUEQUIRAO – Machu Picchun pikkusisko

Niin sanottu uusi Machu Picchu. Upea rauniokaupunki Santa Teresan lähetytyllä, joka on vielä toistaiseksi lähes tuntematon turisteille ja jota puhutellaan Machu Picchun pikkusiskona.

AGUAS CALIENTES – Andikylä matkalla Machu Picchulle

Aguas Calientes tarjoaa perulaisen pikkukylän anditunnelmaa noin 8 kilometrin päässä Machu Picchusta. Se on suosittu matkailijoiden kohde matkalla inkakaupunkiin, jonne usein jäädään useimmiten yöksi odottamaan seuraavan aamuyön reissua vuorelle. Kylän basaarityylinen tori ihastuttaa kankailla ja käsitöillään.

MACHU PICCHU – Inkojen kadonnut kaupunki

Machu Picchu on Perun kuuluisin nähtävyys ja edelleen yksi Etelä-Amerikan suurimmista mystereistä. Ylös vuorenhuipulle pääsemisessä on kaksi vaihtoehtoa: bussi tai omin kintuin kiipeäminen. Mikäli haluaa kivuta perille vielä suotavassa ilmassa ja nähdä auringonnousun, on hyvä lähteä matkaan aikaisin aamuyöllä, kun 2430 metrin korkeuteen kipuaminen onnistuu eväiden voimalla ja vaatteiden vähentämisellä. Alkuun reitti Aguas Calientesistä on tasaista hiekkatietä ja matkan varrella ennen rappusten nousemisen alkua seuraksi saattaa liittyä muutama karvaturriamigo, kilttejä kulkukoiria. Parin tunnin, noin 1500 portaan, jälkeen edessä kohoaa mystisestä syystä hylätyn inkakaupungin rauniot ja kaupungin taustalla ruohotasankojen peittämien vuorten huiput hipovat utuisia pilviverhoja.

Uskotaan, että kaupunki on rakennettu 1400-luvulla, mutta se oli pitkään vain paikallisten tiedossa, kunnes vuonna 1911 amerikkalainen historioitsija Hiram Bingham löysi sen. Tämän jälkeen paikka on ollut turistien keskuudessa suuressa suosiossa. Unescon maailmanperintölistallakin vuodesta 1983 lähtien oleva Machu Picchu valittiin vuonna 2007 myös uudelle maailman seitsemän ihmeen listalle.

Muinaisten Inkojen elämää pääsee parhaimmillaan kokemaan legendaarisella **Inca Trail** -vaelluksella. Lisäksi jos suinkin uskaltaa ja on energiaa, kannattaa kivuta korkealle **Wayna Picchu** vuoren huipulle ihailemaan alla avautuvaa kaupunkia ja huikeita näkymiä. Tosin ajoissa matkaan, sillä Wayna Picchulle pääsee päivässä vain noin 200 ihmistä.

AREQUIPA – arkkitehtuuria ja Colca Canyon

La Ciudad Blanca eli valkea kaupunki Arequipa sijaitsee Etelä-Perussa ja matka sinne Limasta taittuu bussilla 16 tunnissa. Andien vuoristossa oleva Arequipa on maan toiseksi suurin kaupunki ja sen pääasiassa 1600-luvulta peräisin oleva historiallinen keskusta on Unescon maailmanperintökohde.

- Santa Catalinan luostari
- Arequipan lähellä on maailman syvimpiin kuuluva Colcan kanjoni. Se on jopa jenkkien Grand Canyonia syvempi laakso, joka nousee yli 5000 metriin. Bongaa täällä kuuluisa kondorikotka, Andien tunnetuin lintu.

CHIVAY - aarteita matkan varrella

Mikäli olet jatkamassa matkaa Arequipasta Punoon, hyppää bussiin joka vie parin tunnin matkan päähän pikkukaupungin tunnelmaan Chivayhyn ja sitä kautta perille Punoon. Chivayssa pääsee ihastelemaan kukkulalta Colca Canyonia ja polskimaan kuumissa lähteissä. Reitin varrella ajetaan myös Perun korkeimman kohdan, 4800 metrissä sijaitsevan Patapampan, Aguada Blanca kansallispuistoon kuuluvan Pampa Cañahuasin lävitse, jossa onnistuu näkemään viljejä laamaa muistuttavia vikunjoja vapaudessa sekä paikan nimeltä Lagunillas, jonka järvi on täynnä flamingoja.

PUNO – Titicaca ja quechuan kieltä

Punon kaupunki sijaitsee Titicaca-järven rannalla ja Andien juurella 3 827 metriä merenpinnasta. Bussilla reitillä Puno – Arequipa – Lima matka kestää lähes 24 tuntia.

TITICACA – korkeuksissa kimmeltävä järvi ja kelluvia kaislasaaria

Ympäriällä kimmeltää sininen vesi ja hennot kaislat huojuvat tuulessa. Järven reunamilla pienillä saarilla värikkäisiin asuihin pukeutuvat paikalliset vilkuttelevat ohi kulkeville veneille. Kauempana maisemaa kehystävät karut Andien vuoristomaisemat.

Perun ja Bolivian rajalla sijaitseva Titicaca on Etelä-Amerikan suurin järvi sen 170 kilometrin pituudellaan ja 60 kilometrin leveydellään. Lisäksi sen korkeus merenpinnasta hipoo 3820 metriä, mikä tekee siitä maailman korkeimmalla sijaitsevan purjehduskelpoisen järven. Parhaiten, helpoiten ja turvallisimmin järven saarista pääsee nauttimaan opastetulla veneretkellä, jossa on mahdollisuus piipahtaa muutamalle asutulle saarelle tutustumaan paikallisten perheiden luo. Noin 10 asteisessa järvessä on 41 kelluvista kaisloista tehtyä keinokehoista saarta, joista Isla de Uros on Titicacan ja koko Perun suosituimpia nähtävyyksiä. Aikoinaan saaren asukkaat pakenivat kaislautoilleen inkojen hyökkäyksiä ja nykyään, vaikka hyökkäysvaaraa ei enää ole, saarilla asuu edelleen noin 300 henkeä. Titicacan ihmisten elämä pyörii turistien, viljelyn ja kyökin lämmittämisen ympärillä. Kaislasaaret lahoavat pohjastaan, mutta niiden pintaan lisätään uusia kerroksia kaislaa. Saarten välisenä kulkuvälineenä toimii koristeellisen mahtipontinen kaislavene.

SELVA

IQUITOS – rantoja ja viidakkoretkiä

Syvällä Amazonian viidakossa sijaitsevassa Iquitoksessa on puolisen miljoonaa asukasta ja se on maailman suurin kaupunki, jonne ei pääse maantietä tai rautatietä pitkin. Valtamerisatama siellä on, vaikka matkaa jokea pitkin Atlantin valtamerelle on 3400 km. Laivan ohella toinen vaihtoehto on lentäminen. Lentokentällä vastassa on lauma mopotaksikuskeja, jotka kirmaavat turistien luokse piirtämään heidät ja ovat valmiita taistelemaan reilun euronhintaista keikasta. Kaupunki kuhiseekin siis mopoi-lijoi- ja mopotakseja, autoja näkyy tuskin yhtään. Lämpömittarissa lukemat näyttävät 32–36 astetta koko ajan, mutta aurinko pysyttelee lähinnä pilvien takana.

- **Biitsille:** Suosittu ranta nimeltä Lago de Quistococha sijaitsee Maynasissa, minne hurauttaa helposti mopotaksilla. Rannalle kävellessä matkan varrella pääsee näkemään erilaisia eläimiä kuten leopardia ja papukaijoja. Perillä rantabaarissa yllytetään syömään paikallista herkkua suria, pientä mutta paksua toukkaa, mikä narskuu hampaissa ja maistuu vähän sipsille.
- Auringonsäteitä pääsee imemään myös Playa Tipishcalla
- **Viidakkoretkelle:** Buukkaa vähintään yhden yön viidakkoretki, jossa eri retkien lisäksi pääsee näkemään paikallisten viidakon asukkaiden elämää ja osallistumaan heidän rituaaleihinsa. Majoitus on suloisessa bungalowissa viidakossa, keskellä ei mitään.
- **Ruokamarkkinoille:** Sunnuntaiaamuna kannattaa suunnata Belen Marketin ruokamarkkinoille, jossa pääsee viritäytymään paikalliseen tunnelmaan.
- **Koskenlaskukilpailuun:** Syksyisin järjestettävä kolme-päiväinen Amazon Raft Race, joka on jokavuotinen Guinness World Recordsin listoille päässyt kansainvälinen, maailman pisin, 180 kilometrin pituinen koskenlaskukilpailu.

- **Herkuttele keskellä Amazonjokea:** Pimeän tullen kannattaa suunnata ravintolaan nimeltä Al Frio y al Fuego, johon matkataan lyhyt matka veneellä keskelle Amazonjokea. Tämä tunnelmallinen ravintola on hieno keksintö ja upea elämys, jossa riittää herkullista ruokaa ja maukkaita paikallisdrinkkejä. Av. La Marina 138, Iquitos.
- Maukas italialainen ravintola nimeltä Antica tarjoilee osoitteessa Jr. Napo 159.
- **Tuliaisia:** San Juanissa sijaitsevaan Indian markettiin, joka on mainio paikka ostaa matkamuistoja ja tuliaisia kotiin.
- **Hemmotteluun:** Halpoja ja hyviä mani- ja pedikyyrejä!
- **Latinosäveliä:** Myöhään illalla tanssiklubi la Centro de Convenciones Pardossa pääsee nauttimaan latinalaisesta musiikista ja ihastelemaan näytöksiä, jossa varsin notkea ja näyttävä Exposición de Iquitos esiintyy.

- **Kaunis hautausmaa:** Iquitosin hautausmaa, Cementario general de Iquitos, on vaikuttava kohde ja suosittu nähtävyys turistien keskuudessa.
- **Manaattien orpokoti:** Manatee rescue centerissä, kynnetönmanaattit nauttivat vierailijoiden huomiosta. Manaattit ovat hyljettä muistuttavia suuria vedessä eläviä nisäkkäitä. Laji on uhanalainen, jonka vuoksi Acobia DWAZoo pelastaa metsästyksen tai veneiden takia orvoksijääneitä manaatinpoikasia ja kasvattaa niitä, kunnes ne ovat valmiita palaamaan luontoon.

PACAYA-SAMIRIAN LUONNONPUISTO on yksi Perun suurimmista suojelluista alueista sen 20,000 km² sisältäen rikkaan luonnon monimuotoisuuden. Luonnonpuisto on Perun suurin ja Amazonian alueen toiseksi suurin. Sen päätarkoituksena on säilyttää Omagua alueen ekosysteemejä ja edistää paikallisten kaupunkien kestävä kehitystä. Kanoottiretket Pacaya-Samirian kansallispuistoon alkavat Lagunasin kylästä. Se sijaitsee Iquitosin ja Yurimaguasien kaupunkien välissä. Lagunasiin pääsee vain jokea pitkin ja laivamatka kestää kolme päivää Iquitosista, yhden päivän Yurimaguasista. Kanoottiretkiä Pacaya-Samirian kansallispuistoon tekee kaksi paikallista opasjärjestöä: Estypel ja Etascal.

TARAPOTO – salassa pidetty lomaparatiisi

Tarapoto on perulaisten salassa pitämä lomaparatiisi, minne lennetään nauttimaan tropiikin lämmöstä. Lentomatka Limasta Tarapotoon kestää reilun tunnin ja vaihtoehtoinen halvempi muoto, bussimatka, kestää 22 tuntia ja on vain neljäsosa lentomatkan hinnasta. Perillä odotettu kuuma aalto hyökkää kimppuun ja lämmin loma on taattu. Kaupunki tarjoaa ennen kaikkea lämpimän, mutta kostean ilmaston ympäri vuoden, eksoottista ja herkullista ruokaa, perinteitä ja historiaa sekä rehevän ja monipuolisen luonnon upeissa maisemissa.

Pää tyynyyn

Kaupungissa on tarjolla lukemattomia erilaisia majoituspaikkoja. Hotelleja on keskustan aukion lähetyvillä kuitenkin harvassa ja ne ovat huomattavasti kalliimpia kuin kaupungin laitamilta olevat majoituspaikat. Näin ollen hyvästä hotellista tuulettimella joutuu pulittamaan vähän ylimääräistä, noin 40 euroa yöltä kahden hengen huoneessa, mutta vastapainoksi saakin ihanan ison ja vilpoisen huoneen hotellin aamupaloiheen ja uima-altaineen. Tällainen hotelli on esimerkiksi kolmen tähden Río Sol Tarapoto hotel. Vaihtoehtoisesti halpa, siisti ja turvallinen paikka yöpyä on hostellissa nimeltä San Antonio, jossa yksinkertainen huone omalla kylpyhuoneella ja wifillä maksaa yötä kohden noin 15 euroa. Henkilökunta on ystävällinen ja auttavainen. Jiron Jimenez Pimentel 126, Tarapoto.

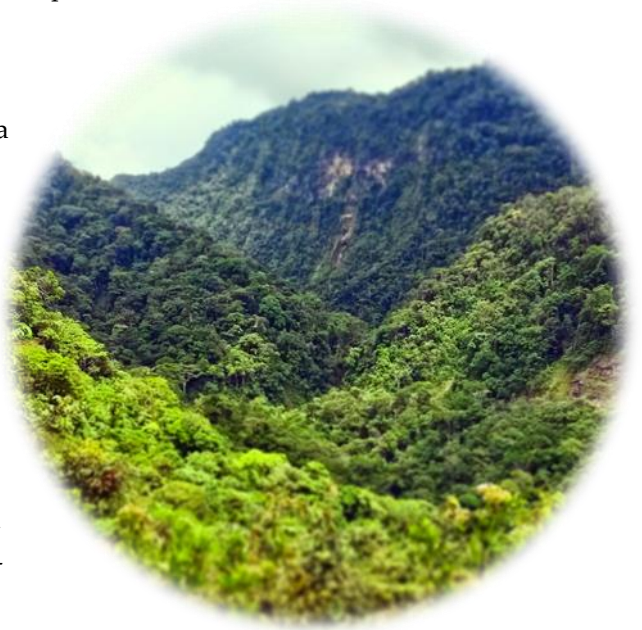

- **Kuuluisa vesiputous:** Tarapoton yksi kuuluisimmista nähtävyyksistä on vesiputous nimeltä Las Cataratas de Ahuashiyacu. Noin 40 metriä korkea vesiputous tunnetaan myös nimellä 'Agua cantarina' tai 'Agua que se ríe', joka tarkoittaa hymyilevää tai nauravaa vettä. Matkalla vesiputouksille pysähdytään näköalapaikalle napsimaan kuvia ja perillä, 14 kilometrin päässä Tarapotosta kaakkoon, pääsee pulikoimaan sopivan vilpoisan veteen.
- **Laguna Azul** sijaitsee Saucessa, 1,5 tunnin päässä Tarapotosta.

Herkuttele

Hedelmiä jäätelökahvilassa: Poikkeaa Tarapotossa sijaitsevassa Marianela Achuyn suositussa jäätelökahvilassa nimeltä Heladería Fruta & Café (Jr. Maynas 234, Tarapoto), jossa hedelmälistalta löytyy 42 erilaista luomumakua kuten guanabana, guayaba, indano, majambo, mamey, maracuyá, pommarrosa, taperiba ja zapote. Lisäksi myytävänä on pirtelöitä ja hedelmäjäädykkeitä.

Maassa kerrotaan olevan maailman parasta kaakaota, josta 50 % orgaanisesti tuotetusta kaakaosta menee Perusta Sveitsiin. Tarapoto on kaakaon kokoelmakeskus, joten piipahda tehdaskierroksella La Orquídeassa (Santa Monica 200, Tarapoto), jossa pääset näkemään kaakaon valmistusprosessin ja nappaamaan matkamuistot pienestä shopista.

TAMBOPATAN LUONNONPUISTO sijaitsee Perun Amazonilla, Madre de Diosin alueella. Tambopatan luonnonpuistoalue on yksi monimuotoisimmista maailmassa – alueella on tavattu yli 10 000 erilaista kasvilajia, yli 600 lintulajia, noin 200 nisäkäslajia, yli 1000 erilaista perhoslajia, yli 100 matelija- ja sammakkolajia ja tuhansia erilaisia hyönteislajeja. Luonnonpuiston ydin on Sandovalin viidakkojärvi jokineen, johon pääsee parhaiten tutustumaan kanootilla. Puistossa on Etelä-Amerikan – ja luultavasti koko maailman - eristynein majoitusmahdollisuus. Vierailijoiden pitää ensin hankkia lento viidakkokaupunki Puerto Maldonadoon ja sen jälkeen matkata vielä kahden päivän ajan veneellä syvälle sademetsän uumeniin.

LOPPUSANAT

Elämykset ovat matkailun suola ja sokeri, ne saavat nukkumisen tuntumaan jopa tuhlaamiselta. Suosittelen lämpimästi kurkistamaan elämään paikallisten seurassa, joille huoleton elämäntapa "mañana mañana" sekä joustava "hora peruana" -aikakäsitys ovat ominaista. Perulaiset tavat, poskisuudelmat ja latinorytmit saavat viimeistään ihastumaan tähän kirjavaan kulttuuriin.

Toivon, että saan oppaani kautta välitettyä tuon kutkuttavan tunteen myös Sinulle, seikkailisit maassa sitten ensimmäistä kertaa tai oli takanasi siellä jo lukemattomia kokemuksia.

Perú siempre en mi corazón.

Rakkaudella,
Janika

